

Závět

Pána našeho Ježíše Krista

čili

Sedm posledních slov Jeho na kříži.

Řečí postních cyklus pátý.

Podává

František Herzog,

kněz církevní.

V BRNĚ, 1898.

Tiskem a nákladem knihtisk. benediktinské.

Cena 30 kr.

V knihtiskárně benediktinské předplácí se
na tyto časopisy:

HLÍDKA.

Měsíčník vědecký

se zvláštním zřetelem k apologetice a filosofii.

Předpl. se ročně 4 zl., půlletně 2 zl.

Škola Božského Srdce Páně.

Časopis pro katolíky,

zvláště pro zbožné spolky a bratrstva mezi
Čechoslovany.

Celoroční předplatné 1 zl. 60 kr.

V knihtisk. benediktinské v Brně jest na skladě:

Křesťanská sociologie.

Sepsal Dr. ROB. NEUSCHL.

Vychází v sešitech pětiarchových po 50 kr.

FILOSOFIE

podle zásad svatého Tomáše Aquinského.

Část druhá.

KOSMOLOGIE

se zvláštním zřetelem k moderním přírodovědám.

Napsal Dr. Josef Pospíšil.

Stran XL. a 1191. — Cena 7 zl. 80 kr.

Fr. Herzoga

POSTNÍ ŘEČI.

Cyklus V.

Závět

Pána našeho Ježíše Krista

čili

Sedm posledních slov Jeho na kříži.

Závět

Pána našeho Ježíše Krista

čili

Sedm posledních slov Jeho na kříži.

Řečí postních cyklus pátý.

Podává

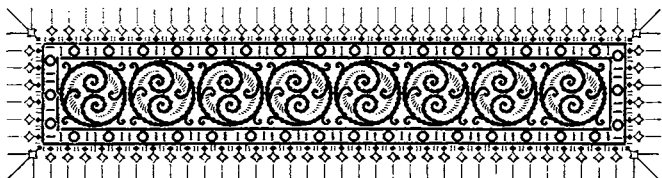
František Herzog,

kněz církevní.

V Brně, 1898.

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských.

I.

*„Otče, odpusť jim, neboť nevědí,
co činí!“ (Luk. 23, 34.)*

ÚVOD.

Posvátné knihy Starého Zákona vypravují nám o jednom muži nad jiné nábožném, jehož jméno bylo Tobíáš. Ač v krutém se octnul zajetí, ač trpkými zkouškami od Boha byl navštěvován, neustal nikdy věrně sloužiti Hospodinu Bohu svému. Nejen, že ze skrovného statku svého rád každému udílel, co mohl, lačné krmil, nahé odíval, ale i těla zemřelých ukrýval v domě svém a v noci pochovával. Vypravuje se dále, že v témže duchu ctnosti a bázně Boží cvičil a odchovával po všechen čas i jediného syna svého. Ale na tom mu nebylo dosti. Když pocítoval starý otec, že žití jeho konec se blíží, povolal k loži svého syna jediného a jako v závět dal mu na rozloučenou poslední svá otcovská napomenutí, řka: »Slyš, synu můj, slova z úst mých, a je v srdci svém jako základ ulož, t. j. základ pevný, na němž založiti máš celý život svůj« — a důtklivá naučení na srdce mu kladl. A Písmo sv. dokládá, že tato slova umírajícího otce utkvěla tak v paměti a v srdci mladého Tobíáše, že, byl-li ctnostným a bohabojným již prve, tím zbožnější vedl potom život, a »vyplnil let devadesát a devět v bázni Boží.« Tak mocně působilo naň poslední slovo otce umírajícího.

Než co jest, draží posluchači moji, že Vás dnes vedu k divadlu tak smutnému a žalostnému, jakým bývá lůžko umírajícího otce? — Nedejte se, moji milí, vhodný to zajisté vstup k našemu dílu posvátnému, jež dnešním dnem započínáme.

Nadešlat nám opět doba svatopostní, doba to, která mocněji a důtklivěji, než kterýkoli jiný čas, mluví k srdci člověka. Pominuli dnové světských radovánek, pohasla světla oslňující, umkla hudba omamující, ztichl rej rozkoší — nadešel nový den, den vážný, den dojemný; svatým popelem poznamenal naše čela a do chrámův uhostil ticho a smutek kajcnosti. »Nyní jest čas příjemný, nyní jest den spasení!« tak volá k nám slovem apoštola Páně a vybízí důtklivě, abychom shromáždili mysl svou, urovnali zas a uspořádali duši svou, očistili se z hříchův upřímným pokáním, napravili, polepšili již jednou život svůj.

Není snad toho potřebí? — Ach, snad nikdy nebyl Bůh od křesťanů tolik hněván a urážen a tupen, jako za dnů našich! Snad nikdy nelomcovala lidstvem horečka hříchův a zloby takou měrou jako nyní! Ba věru, skoro již zdá se, že nadchází ta hrůzná doba, kdy světem zavládne předpověděný protivník všeho, co Božího jest; ba zdá se, jakoby již již brány pekla dokořán se otvíraly, aby vychrlily na zem všelikou svou spoustu nepravostí — jakoby lidstvo vracelo se zase zpět k čirému pohanství . . .

Než v tento děsný zmatek duchů zbloudilých pozvedá opět svatá Církev výstražného hlasu svého v tento posvátný čas; proti duchům temnosti pozvedá kříž, ono znamení, v němž už jednou přemožen byl had pekelný a v němž jedině i světu našemu spása kyne. »Ku kříži vrať se zas, celý světe! . . . ku kříži obrať se, hříšníku, jinde není pro tě záchrany! . . .«

Ano, ku kříži, k tomuto smrtelnému loži svému, Nejmilejší, volá nás v této době svatopostní sám Kristus Ježíš! — Jeť sice celý Jeho život pro nás poučný a povzbuzující, ale nejpoučnějším přece Jeho utrpení a ty poslední chvíle Jeho života. Kříž Jeho vpravdě jest kazatelnou,

s nížto umírající Spasitel nám — jako ondy Tobíáš synu svému — dává poslední nejdůtklivější naučení pro spasení naše. Ano, v tato poslední slova svá vkládá Kristus Pán takřka celou duši svou, celé své srdce a všecku lásku svou a chce najisto, abychom i my je chovali jako nejdražší odkaz Jeho. A protož, je-li na světě co hodno našeho zbožného rozjímání, pak jest to posledních sedm slov umírajícího Spasitele. Ta buďtež tedy předmětem těchto našich svatopostních úvah! —

Nuže, vzhůru, duše křesťanská, přístup se mnou k loži umírajícího Ježíše, otce svého — a poslechni jednou s pozorností a srdcem zkroušeným poslední slova Jeho. I tobě platí ta závět otce umírajícího! Ó rozjíměj tu lásku Jeho a zároveň také stav duše své! — Ó slyš aspoň tentokráte hlasu Jeho, — snad, snad jest to pro tebe naposled, co tě volá — a nenech ujíti tohoto času postního bez pokání!

Předmětem dnešního rozjímání našeho bude první slovo Krista Pána na kříži: »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!« Uvažujme, co znamená slovo to

1. vzhledem na Ježíše,
2. vzhledem na nás.

Ty pak, ukřižovaný Spasiteli, jenž jsi sám řekl: »Až povýšen budu, potáhnu všechno k sobě« — učin tak nyní s námi! Potáhni, přivíň nás k svému umírajícímu srdci a doplň milostí svou, co slabá slova má přitáhnouti nemohou! — A Ty, matko bolestná, ó Maria, kteráž nejlépe víš, jak zněla a co znamenala ta poslední slova Synáčka Tvého, přispěj a pomoz nám přímlovou svou k posvátnému dílu tomuto, jež počínám ve jménu Vašem, Ježíši a Maria!

DÍL I.

1. Byl pátek, den před sobotou, před velikonočním svátkem židovským, den »přípravy«. Než, dnes všechen Jeruzalem jest na nohou; jiná věc zajímá mysl všech.

Ježíš Nazaretský, ten pověstný prorok, ten veliký divotvůrce, ten podivuhodný učitel, ten dobrodinec, ten miláček lidu — ten, jemuž před několika dny provolávali radostné »Hossanah« — veden dnes na smrt! Co divu, že všechen Jeruzalem je vzhůru a kde kdo jen může, spěchá na tu podívanou. — Již odsouzen jest i od Piláta, již vložen těžký kříž na ramena Jeho, již nastupuje smutnou a bolestnou pout ulicemi jeruzalemskými nesa sobě sám lůžko tvrdé, na němž má zemřít. — Po dlouhém, nadlidském namáhání, po častém až k smrti umdlévání a k zemi klesání stanuli konečně na hoře Kalvarii. Ach, již roucha zbaven, již položen dobrý Ježíš na hrozný nástroj smrti! Ach, již proklány ruce i nohy svaté tupými hřeby — již zdvižen kříž od země vzhůru . . . již pní vysoko mezi nebem a zemí náš Spasitel; tak uložen na bolestné lůžko smrtelné!

A nyní pojd' a přístup blíže, duše křesťanská, a viz to hrůzné divadlo tam na Kalvarii! Vojínové římsí vykonavše krvavé dílo své, odpočívají pod křížem a baví se hrou v kostky; právě metají los o nesešivané roucho Páně. Davy lidstva stojí vůkol, jedni, aby ukojili zvědavost svou, a ti ještě dobří byli; druzí však, aby nasýtili svou pomstychtivost, a ti co činí? Nastojte! Dábelská zášť ani krví Kristovou není ještě ukojena, a proto nemohouce již trýznit tělo Jeho, mučí a trápí duši Jeho, jak mohou. Z hluku a vřavy zástupů vyznívají jejich hlasy, hlasy necitelného posměchu a rouhání: »Haha! Ty, kterýž rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej vzděláváš — pomozíš sobě! — Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže a uvěříme v Tebe!« A nejen Jeho božství, nejen důstojnost Jeho messiášskou uvádějí v posměch, ale — té surovosti! — posměch si tropí i z Jeho lásky k bídným! »Ha! jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůžel — Doufale v Boha, ať ho nyní vysvobodí, chce-li!« Tak k potupení Jeho týchž sloz užívají, kterýmiž On těšival v nezměrné lásce trpící!

2. A co Kristus Ježíš? Rozpjat přehrozně na kříži, slyší to všechno, slyší a — mlčí! — »Ach, můj

Spasiteli! Což ani teď neztréstáš nepřátelů a vrahů svých? Což smějí se beztrestně odvážit i posměchu a rouhání? Což neozbrojíš ani teď ještě blesky spravedlnosti Svě, aby je na místě zničily a zdrtily? — Než, ticho!! — Slyš, z úst zsinálých ozývá se hlas, hlas to jako jemný dech večerního vánku a k nebesům nesou se slova: »Otče!« — Jak? K Otcí volá? Bude tedy přece prositi Otce svého, aby se ho zastal proti zlobě lidské? Bude prositi snad, aby se otevřela země a pohltila v propast katany a rouhače? — Ó nikoliv! »Otče!« prosí Ježíš — »odpusť jim, neboť nevědí, co činí!« — Užasnut nad touto prosbou, volá Laurentius Justinian: »Co to slyším, ó Pane? Oni Tě odsoudili k tak hanebné smrti, a Ty prosíš za ně?!« — Ano, Nejmilejší, žasnouti musíme i my, pozorujeme li blíže každé slovo prosby Ježíšovy.

»Otče!« Tímto něžným jménem započíná Spasitel modlitbu svou. Tak volal k nebesům jen tenkrát, když Otce svého úpěnlivě o něco žádal, jako na př. v zahradě Getsemanské. Slovem tím dovolává se však také svého práva synovského, jakoby říci chtěl: »Uznávám, že ti, za něž prosím, odpuštění nezasluhují, ale pro otcovskou lásku, jakou ke mně chováš, ukaž se i jim otcem býti.«

»Odpusť jim,« prosí Kristus Pán. Ó sladké to slovo! — Zde tedy, ó Spasiteli náš, zde skutkem sám vykonáváš to, čemu jsi nás slovem učival: »Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí, modlete se za ty, kteří vám protivenství činí.« — Aj, hle, krev Abelova volala k Bohu o pomstu — Ty voláš: odpusť jim! A komu? Komu pak má býti odpuštěno, ó dobrý Ježíši? Všem, všem, kteří jakéhokoliv podílu mají na umučení Jeho; žádného Spasitel nevyjímá a nevylučuje z prosby své, ani Malcha, služebníka Kaifášova, který Ho první byl udeřil, ani Piláta, ani Herodesa, ani těch, kteříž Jej tak ukrutně bičovali, trním korunovali a uplvali; ani těch, kteří Ho na kříž přibili a ještě pak se Mu rouhali, žádného nevyjímá, ale všem, všem vyprošuje odpuštění. — »Odpusť jim . . .« prosí Pán Ježíš, ale co má otec odpustiti? Oč

se vlastně jedná? Ó vizte, moji drazí, Spasitel se štítí hřích jejich pojmenovat; neboť spáchali na něm zločin, jemuž nebylo a nebude rovného na světě — vraždu na Bohočlověku! Sama příroda povstává proti bezbožným vrahům volajíc o pomstu — a Ježíš, trpící beránek, v největších mukách volá o milosrdenství pro ně. — »Odpust, Otče, promiň jim vše, co byli na mně provinili!« —

Než na tom není dosti božskému Spasiteli. Aby Jeho prosba měla větší váhu, aby tím více pohnula srdcem Otce nebeského, bere na sebe Spasitel i úlohu obhájce svých vrahův a volá: »Nevědíť, co činí!« — Jak, ó Ježíši náš? Ty omlouváš Pilátovu nespravedlnost? Což pak neznal nevinnosti Tvé, když sám pravil: žádné viny na něm nenalézám? Či omlouváš snad ukrutný lid židovský, jemuž jsi vždy jen dobrořečil, divy a zázraky konal? Či koho omlouváš, předobry Ježíši? Nevěděli snad kněží a zákonníci, žeš pravý Messias a Syn Boha živého? Ano jak možno omlouvat zločin do nebe volající? Ovšem, veliký byl zločin jejich, ale větší ještě byla láska Ježíšova! Omluviti ovšem nemůže hříchu jejich před Otcem nebeským, ale aspoň zmenšiti se snaží, pokud možno, vinu jejich a ukazuje na to, že svedeni jsou divou vášní, která jim odňala zdravý rozum a oslepila srdce tou měrou, že nevěděli, co činí. — Tu v pravdě naplnilo se slovo proroka Isaiáše, řkoucího: »A za přestupníky (zločince) prosil.« (Isai. 53, 12.)

Tot tedy modlitba, to prosba umírajícího Ježíše! Kdo z nás vystihne to moře lásky, jež se v ní skrývá? Sám nepřátelům odpouští, Otce nebeského za ně prosí, vinu jejich omlouvá. Věru, tak modliti se, tak milovati může toliko Bůh! Neslyšel dosud svět cos podobného! Kéž pozná tedy již z toho slova, že Ježíš Bohem, Bohem lásky nevystižitelné!

Než jednu ještě otázku! Čeho chtěl asi Pán Ježíš na kříži tímto prvním slovem docíliti? Chtěl-li se jen modliti k Otci za nepřátele své, nemohl-liž to učiniti jen v duchu a v srdci svém? Zajisté! Proč asi tedy hlasitě pronáší tuto prosbu na kříži? Aby i oni ji slyšeli,

a slyšíce poznali Jeho lásku, v srdci se pohnuli a obrátili. A vskutku vypravuje Písmo svaté, že několik jen hodin uběhlo a mnozí, kteří tu byli kol kříže, odcházeli bijíce se v prsa a vyznávající Ježíše. — Nejmilejší! Chtěli bychom my horší nad ně býti? Ne, nikoliv; máť první slovo umírajícího Ježíše i naším srdcem hnouti a protož uvažme ještě, co slovo to hlásá nám.

DÍL II.

Již více, než 18 věků minulo od té chvíle, kdy Ježíš Kristus krvácející na dřevě kříže modlil se onu první prosbu: »Otče odpusť jim, neboť nevědí, co činí.« — Oko Jeho lidské spatřilo tehda ovšem jen ty katany a nepřátele kolem kříže, ale jako Bůh zřel Spasitel v oné chvíli všechny věky dávno minulé i budoucí a spatřil v nich všechny hříšníky od Adama počínaje až do konce světa, a jako modrá obloha nebeská celou naši zem kolkolem obepíná, tak i láska Ježíšova — a ona modlitba Jeho objímala všechno, všechno hříšné človecenstvo. — Ano, moji draží, v této modlitbě umírajícího Ježíše, v počtu nepřátel, za něž Otce nebeského prosí o smilování, zahrnutí jsme i my všichni hříšníci, i já, i vy, i ty, poslední hříšníku, zde mezi námi! —

1. Slyšíš to, ó hříšníku? nechť jakýmkoli hříchem jsi stížen, i za tebe se modlí umírající Spasitel: »Otče, odpusť mu.« — Ach, kolik let již tomu, co počítáš se i ty mezi jeho nepřátele? Kolik as let již tomu, co jsi se od svého Boha odvrátil, jako marnotratný syn neb dcera Otce nebeského opustil a od té chvíle se k Němu již neznáš? Ach, jak dlouho již tomu, co lhostejně hřích na hřích hromadíš, nedbaje toho, že jimi znovu bičuješ, opět a opět na kříž přibíjíš svého Spasitele! A Kristus Pán — slyš — za tebe se modlí! — —

Ó duše hříšná, nepohnulo-li tebou přehořké umučení Jeho, nepřivedlo-li tě k poznání patero ran Jeho bolestných, pro tebe krvácejících, ó tož slyš aspoň ta zsinalá ústa Jeho, jak modlí se za tebe: »Otče, odpusť mu... nechť cokoli tíží jeho duši, nechť hříchů jeho co písku v moři,

necht' rdějí se jako šarlat — Otče! odpust'! — Tak hříšníku, i tobě umírající Ježíš nabízí lásku svou — odpuštění! Může-liž odolati zatvrzelé srdce tvé tomuto hlasu Spasitelovu? — —

V městě N. byl jistý muž těžce nemocen. O zpovědi a svatých svátostech, jež každý katolík přijati má, nechtěl ani slyšeti. Všechny domluvy a prosby domácích zůstávaly marny. Na jejich prosbu přišel kněz, ale ani ten u zatvrzelce ničeho nepořídil. Příkře a způrně odmítal nemocný všelikou náboženskou útěchu od sebe. Odcházeje smutně od nemocného zahlédl kněz v přední síni dítky jeho. Nezmíniv se ani slovem o odporu otcově vybídl je k modlitbě, řka: »Děti, klekněte a modlete se hodně vroucně za otce svého.« Na slovo uposlechly dítky a hlasitě štkající volaly: »Svatá Maria, pros za našeho otce! — Tento hlas dítek hlasitým štkáním prorývaný zaslechl nemocný na svém loži. A hlas ten šel mu k srdci a pohnul jím tak, že sám žádal kněze a nábožně přijal sv. svátosti. — A co zmohla modlitba dítek, nezmohla by v srdci tvém, ó hříšníku, modlitba umírajícího Ježíše?! — Ó skloň, skloň před Ním hlavu svou, bij se kajicně v prsa, oplakávej upřímně minulý život, a slib zde svému Spasiteli, že nebude za tě prosit nadarmo! — Vždyť nadešla ta sv. doba, kdy jako katolík pod hříchem zavázán jsi smířiti se s Bohem, abys tak účastným se stal milostí, jež nám na kříži vydobyl. K tomu též vybízí tě tak důtklivě první slovo umírajícího Ježíše. Nuž, hříšníku, slyš tentokrát hlasu Boha svého! Dnes ještě se modlí za tebe — zítra tě snad už bude soudit! —

2. Než víš, co má být prvním tvým krokem kajícím? I to ti, hříšníku, hlásá první slovo kříže. Pravíť dobře sv. Augustín: »Pro tebe dal slyšeti hlas svůj, abys měl příklad k následování, t. j. abys i ty přede vším jiným odpustil nepřátelům svým a smířil se s nimi.«

Nevyhnutelnou toho potřebu poznal dobře známý světec Gualbert. Byl Veliký Pátek, když se psalo léta Páně 1010. Gualbert jede se svými zbrojnoši cestou, ale myšlenky jeho nedlí u velikého tajemství téhož dne,

nýbrž — msta jako černý mrak zastírá duši jeho, má právě v úmyslu pomstít smrt bratrovu na jeho vrahu; skolí jej bez milosrdenství jednou ranou, kde jej napadne. Tu právě zahnula cesta v hluboký úvoz a nastojte, kdo se tu objevil před Gualbertem? Ten, jehož právě hledá. Vrah bratrův stojí tu na cestě, sám, bezbranný. Tu vyšlehne plamenem skryvaný hněv v srdci Gualbertově. Seskočiv s koně vytáhne meč a s divokou radostí žene se na oběť svou, kteráž mu uniknout nemůže. V tom nešťastník padá na kolena a roztáhnuv ruce v podobě kříže prosí o smilování a to pro Ježíše Krista, který dnes umíraje na kříži odpustil všem nepřítelům svým. Gualbert váhá s ranou smrtelnou. Jak? zabít nepřítele dnes, kdy Ježíš vrahům svým odpouští a za ně se modlí? Ne, nikoliv! Zahodí meč, obejmě nepřítele a odpustí mu! A hle, milost za milost. V nejbližším chrámě, kamž vešel, Kristus s kříže mu kyne pochvalu. Gualbert osvěcen milostí opouští svět, stane se řeholníkem a posléze světcem!

Milý křesťane, nemusí růměnec zahanbení tvář tvou polití, nahlédneš-li dnes do srdce svého, v němž snad také hněv a zášť proti nepříteli doutná? Ba, že máš také nepřítele, úhlavního nepřítele; uráží tě na potkání, ubližuje a škodí ti, jak může, oloupil tě snad o čest, očernil tě před světem, uškodil na statku, bolestné rány tvé duši zasadil, a již snad po léta táhne se mezi vámi to nepřátelství... Ó křesťane, slyš to první slovo z úst Ježíšových: „odpust jim!“ — i tobě, bratře, volá dnes do duše: pro tuto lásku Ježíšovu — ach, odpust i ty! odpust a zapomeň! a zapuď všechnu hořkost ze srdce svého! Ne, jak obyčejně se říkává: já mu odpouštím, ale do smrti s ním nechci mluvit; ne tak: Ježíš Kristus žádá na tobě, abys mu „ze srdce“ odpustil, s ním zas mluvil, dobrým mu byl, zaň se modlil, v potřebách mu ku pomoci spěl!...

Či chtěl bys mi někdo namítnout, toho že ti na prostě nemožno učinit? to že přímo proti citu přirozenému? že ti nemožno do smrti té a oné urážky zapomenout? chtěl bys tak vůči Kristu Pánu tvrdit, že žádá věc ne-

možnou? — Ne, nemluv tak, milý křestane, ale poslyš, že to věc člověku možná!

Stalo se před lety, že černoch jeden v Africe byl jat, od otrokářů do Ameriky zavezen a tam za otroka prodán. Koupil jej jistý farmář na venkově. Tam byl černoch od missionáře v křesťanském náboženství vycvičen a pokřtěn na jméno Tomáš čili Tóma. Stav se křesťanem zachovával horlivě zákon Kristův, byl nábožný a v práci svědomitý, čímž si získal důvěru pána svého. Jedenkrát chtěl pán zas asi 20 otroků na trhu koupiti a vzal věrného Tóma sebou. Tu prosil Tóma svého pána, aby mimo jiné otroky koupil také jednoho slabého starce. Pán sice nepřivoli, ale otrokář dal mu jej nádavkem na koupené otroky. Tóma si toho starce zvláště hleděl, vzal jej do své chýšky, donášel mu pokrm i nápoj, vodil jej na slunéčko a zas do chládku, slovem choval se k němu nejnak, než jako syn k vlastnímu otci. I otázal se ho jednou pán, proč že tak laskavě k tomu starci se chová, zdaž to jeho otec, či strýc, či jiný příbuzný? A Tóma odpovéděl: »Ne, ale můj nepřítel jest to; nebo on to byl, kterýž mne v mé vlasti Africe prodal bělochům za otroka, avšak já ho proto nesmím nenávidět; neboť otec missionář naučil mne znáti Ježíše Krista, kterýž nám přikazuje i nepřátele milovati a sám se na kříži za své vrahy modlil!« —

Hle, tak jednal ubohý otrok sotva na víru obrácený, a co my v křesťanstvu zrození a odchování? nezahanbuje tak mnohého z nás? Kdo vzhledem k tomuto příkladu a k tisíci jiných jako sv. Štěpána, sv. Ludmily, sv. Václava atd. chtěl bys ještě tvrdit: mně to nemožno?! —

3. A nyní jen ještě slovo, než ukončím. »K čemu ještě vybízí nás ono slovo z úst Kristových: »Otče, odpusť jim...?«

Nejmilejší! Poptatme ještě jednou v duchu na Kalvarií! Žalostné, krvavé, hrozné to divadlo, ale řeknu též vznešené, velkolepé! S jedné strany nenávisťi soptící nepřátelé, kteří v slepém vzteku sápoú se na božského Trpitele, spíláním a rouháním rozdírajíce srdce Jeho i v poslední chvíli života: a se strany druhé Ježíš mlčí

tiše a v nevýslovné lásce za ně se modlí: odpust jim, otče, nevědíť co činí! Tak na Kalvarii, a popatřte, nejmilejší, dnes vůkol sebe, co vidíte, co slyšíte v tom světě nynějším? Totéž, co na Kalvarii! Hle, jako by dokázati chtěli, že Církev katolická jest zosobnělý, podnes žijící Kristus, sárou se na ni dnes se všech stran zuřiví nepřátelé, tupí a haní ji, tupí a zostouzejí její řády a služebníky, úsklebký a nejsprostší posměch si tropí z víry svaté a jejích tajemství, ano co vědí nejhoršího, činí katolické Církvi, odřikají se jí, zavrhuji ji a k bludařům a kacírům se přidávají atd. a o všech těch a takových nepřátelích platí právem to slovo Kristovo: nevědí, co činí! Ba věru nevědí, ti ubožáci, co haní, co tupí, neznajíť toho náboženství katol. a pokřikují jen slepě co čtou a slyší od jiných: spílají nevědouce čemu, pronásledují Církev a nevědí proč! Nešťastníci zaslepení, věru, nevědí co činí, — že hubíce sv. víru podkopávají a boří tu poslední oporu, která ještě drží ten bortící se svět pohromadě. Ó kdyby věděli, že ničíce zúmýslně víru v lidu, podkopávají základ blaha celých národů, rodin i jednotlivců, že olupují lidstvo o poslední kotvu spásy, že otvírají dokořán brány k nevěře, lži, podvodům, nemravnosti a zločinům všeho druhu, kdyby viděli a povážili, co duší nesmrtelných svými bohoupustými řečmi a nevěreckým tiskem uvrhují do záhuby časné i věčné, ó snad, snad by toho nečinili! —

Ó vy ubozí, zaslepení nepřátelé Krista a Církve Jeho, spílejte, tupte, hanobte a pronásledujte ji dále, jedno vám k útěše mohu říci, Církev katolická nikdy vám za to nebude lát ani vás v kletbu vrhat, nýbrž jako božský zakladatel její na kříži, bude i ona neustále se za vás modliti: »Bože, odpust jim, neboť nevědí, co činí!«

A to, moji draží, žádá i od nás Ježíš Kristus svým prvním slovem s kříže: modliti se za obrácení hříšníkův a všelikých nepřátel Kristových. Nuže — splňme tuto Jeho vůli poslední a modleme se za ně zvláště v této svatopostní době. Naše sv. víra učí nás, že dle řádu milosti Boží závisí obrácení hříšníků často

na modlitbě jiných věřících; snad i na naši modlitbu čeká ten neb onen hříšník.

»A proto před kříž Tvůj, ó Pane Ježíši Kriste, na kolena padáme a s Tebou k nebesům vroucně voláme: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí! — odpusť všem nepřátelům Církve své, odpusť i těm, již vědí, co činí! Smiluj se nad tím svedeným a zaslepeným lidem a ukaž mu propast, do níž padá a uveď jej zpět do náruče sv. matky Církve! — Odpusť, Otče smilování, i nám a dej nám milost k pravému pokání! dej nám sly, abychom především my ze srdce odpustili všem nepřátelům svým! Ano, zde k nohous Tvým skládáme Ti, ó Ježíši, v obět všechny urážky, křivdy a příkoří nám od nich učiněné, buď to na vždy zapomenuto! Ano, milosrdni chceme býti k bratřím svým, abys i Ty jednou milosrdným nám byl na soudu svém a i za nás pak promluvil k Otci Slitovníku slovo prosebné: Otče, odpusť, odpusť jim!«

Amen!

II.

*„Amen pravím tobě: Dnes budeš
se mnou v ráji.“ (Luk. 23, 43.)*

ÚVOD.

Starověká pověst z východních krajín vypravuje nám, že Svátá Rodina na svém útěku do Egypta před krvelačným Herodem přenocovala jedenkrát v jakési jeskyni, v kteréž žil vůdce loupežnické rotý se svou manželkou a synáčkem svým, totiž malomocným. Rodička Boží, jak pověst vypravuje, žádala ženu lupičovu o vodu, by v ní dítě své, malého Ježíška, vykoupala. Když byli odešli, řekla prý žena sama k sobě: „Zajisté podivné a neobyčejné jest cizí dítě to, vidělat jsem nebeskou zář rozlévající se po tváři jeho; vím, co učiním! vykoupám já nemocné pachole své ve vodě, v níž ona matka umyla spanilé dítě své, jež Jesus nazývala!“ I učinila tak, a aj, v téže chvíli ozdravěl z malomocenství synáček její. I rostl na poušti a vyrostl v muže a stal se jako otec jeho — lupičem. A aj, jak starobylé podání praví, jest to týž lotr, s nímžto se dnes shledáváme ve společnosti Krista Ukřižovaného.

Ano, nejmilejší, ne jeden toliko, nýbrž tři kříže vedle sebe strmí tam na hoře Kalvarii k nebesům. Vypravujeť sv. Lukáš (23, 33.): „A když přišli na místo, které slove popravné, tu jej ukřižovali, i lotry, jednoho po pravici a druhého po levici, a Ježíše uprostřed! Vybrali zajisté z vězňů ty

dva nejhorší lotry, aby jen nenáviděnému Kristu největší potupu připravili. Vždyť to byl před dávnm předpověděl prorok Páně, řka: »S hříšnými počtěn jest!« —

Ó můj předobry Ježíši! až k tomu stupni musí dojíti pokoření a pohanění Tvé před světem, bys učiněn byl soudruhem lupičů a vrahů! Ano mezi nimi dáno Ti jaksi nej přednější místo uprostřed — co nejhoršímu z nich! Tam na hoře Tábor zjevil jsi se proměněn, ozáren božskou velebou uprostřed dvou největších mužů Starého Zákona, Mojžíše a Eliáše, a zde na Kalvarii, ach, jaká to protiva, visíš mezi dvěma lotry, jakoby sám jeden z nich!!

Na tuto zvláštní podívanou tří ukřižovanců najednou sběhl se, jak jsme slyšeli, všecken lid Jeruzalemský po většině, aby Ježíše Nazaretského ještě posměchem obsypal. A netoliko lid pod křížem, ale i lotrové na kříži pokřikují naň. Zvláště onen, jenž po levici visel, rouhal se mu volaje zlostně: »Jsi-li ty Kristus, pomoz iž sobě i námi!« Ó jaká to zpustlost duše, býti sám u velikém neštěstí a jiným spolunešťastníkům se posmívati! Ovšem, stráviv celý život v hříších a nepravostech, ani na po-pravním dřevě neustává a nemoha již dykou, aspoň nectným a rouhavým jazykem bodá do srdce Toho, jenž mu nikdy ani dost málo neublížil. Toť nenávist, zloba, toť zvrhlost v stupni nejvyšším!

Tišeji, odhodlaněji chová se lotr na pravici. Probuzen rouhavými slovy soudruhovými z hlubokého přemýšlení o smutném stavu svém, obrací oči ku kříži uprostřed a vida zsinanou tvář božského Trpitele, s kteréž i přes všechno zohavení září svatost a nebeský mír, ujímá se Ježíše a volá na soudruha: »Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témž odsouzení jsme?« — Chtěl říci: nedivím se, že ti lidé ostatní, jsouce zdraví, Boha se nebojí, jehož přísné soudy ještě nezakusili, ale že ty, smrti jsa blízko, nevinného tupíš! — A po chvíli opět obrátiv se k Ježíši hlasem skroušeným a důvěrným prosí: »Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého!« — A aj, tu umírající Spasitel láskyplným okem obrací se k prosebníku a pronáší druhé

slovo s kříže: »Amen, pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji.«

Ó slovo milé, nebeské, blahozvěstné, blaze tobě Dismasi, že se ti ho dostalo! Neboť tys to dítě, jež před lety tam v jeskyni na poušti byl Ježíš uzdravil od malomocenství tělesného; dnes, dnes vyléčil duši tvou od horšího malomocenství — hříchů!

Drazí křesťané! Pozastavme se dnes s pozorností u tohoto druhého slova umírajícího Ježíše; neboť ono netoliko Dismasovi platí, ale také i nám; jeť nám závětí, odkazem po zemřelém Otci, ježž máme splniti.

Abychom pak lépe vystihli hluboký význam slova toho, uvažujme především, čím si lotr po pravici Kristově zasloužil té milosti, že mu sám ráj slibuje a tak přijdeme k tomu poznání:

1. jak veliké jest milosrdenství Boží k hříšníkovi kajícímu a
2. jak potřebné jest i nám pokání k spasení věčnému.

Ó předobry Ježíši, kterýžto sám umíraje v mukách ještě tolik lásky a slitování jsi prokázal lotru kajícímu: ó pomoz nám, abychom i my pravou kajícíostí téže milosti a odpuštění u Tebe dojítí mohli. Budtež nám posilou Ježíš a Maria!

D Í L I.

1. Dva nešťastníci visí na křížích podle Ježíše. Oba snad stejnou měrou se byli provinili a stejné byli v životě hřešili; oba stejný také trest trpí na kříži; oba též v stejnou dobu a v stejné blízkosti pní u Syna Božího, svého Spasitele; a přece jak nestejný jest osud jejich tam na věčnost! Jednoho čeká ráj — druhého peklo; jednoho radost věčná — druhého věčná muka! Čím to? Nebudeme dnes uvažovat o zatvrzelosti a nekajícíosti až do posledního dechu, kterouž si zasloužil onen nešťastník věčný trest v pekle, ale raději chceme o tom rozjímati, čím si Dismas dobyl odpuštění a ráje.

Oba lotři trpí na křížích veliké bolesti, oba vědí, že za krátko budou obětí smrti; zda na to oba myslí? Zda vzpomínají na hříchy své a na soud Boží, jenž je v brzku očekává? Nikoliv. Jeden toliko z nich činí tak, jen Dismas šel do sebe. A co jej k tomu přivedlo? Jak jsme slyšeli, obrátil oči své i mysl svou ku Kristu Ježíši — tentž pramen vši milosti, všeho života. On vidí Jeho tichou trpělivost a oddanost i v mukách největších, on slyší Jej modliti se za nepřátely a vrahy; poznává v tom nezměrnou dobrotu Jeho, ba žasne nad tou nevidanou, neslýchanou láskou k nepřítelům a víc a více kloní se duše jeho k božskému trpiteli. A aj, v tom Pán Ježíš jde mu vstříc — obrací se k němu a paprsek milosti své vysílá v ubohé spustlé srdce jeho. A čím z jara bývá paprsek sluneční zemi ledovou kůrou pokryté, tím byla milost Boží v duši Dismasově.

Světlem jejím osvěcen poznává Ježíše Krista; ano i hlasitě vyznává nevinnost a svatost Jeho, řka: »My trpíme spravedlivě, bereme zajisté, co náleží za skutky naše, ale tento nic zlého neučinil.« A jako když led jednou prolomený rychle taje, tak v duši Dismasově rozbřeskuje se víc a více. On poznává v Ježíši Kristu nejen bytost nevinnou a svatou, nýbrž samého Boha a Pána svého a již volá z hloubi duše k Němu: »Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého. — O slyšte, moji drazí, jaká to podivuhodná řeč! Dismas nevidí Ježíše v slávě na hoře Tábor, nýbrž vidí Jej v Jeho nejhlubším ponížení a potupení; nevidí Jej na trůnu nebeském mezi anděly, nýbrž na potupném dřevu kříže na celém těle zraněného, krví zbroceného, v tváři uplvaného, na hlavě trním korunovaného a přes to vše: vidí v něm svého Pána a Krále: jehož království není tady, z tohoto světa, nýbrž tam na nebi; ano, vyznává Ho Bohem! Ó jaká tohle víra! Kde jsi sám Petře, jenž jsi Mistra svého zapřel, kde jste vy všickni učeníci, již jste Ho opustili: i vizte a slyšte, lotr s kříže vyznává Krista Bohem a to hlasitě před farisey a zákonníky, před židy i pohany! —

Než vizme dále, co působí toto poznání, tato víra v srdci Dismasově! — Ach, teď teprve před tváří nevinného Ježíše a Boha samého jako v zrcadle jasném spatřuje a poznává černé viny své. Teď vidí zřejmě všechny hříchy života svého; vidí hříchy své mladosti a vzpomíná, jak nedbal hlasu svého svědomí, ale i svědomí i zákon Boží lehkomylně nohama šlapal . . . vidí ty lesní skryše a doupata skal, kde hrozné své řemeslo prováděl, loupežil, kradl a vraždil . . . ó ohavnosti šeredná, jak hrůznou jsi teď v očích jeho! A co zatím duch poznává tíži hříchů, v srdci se probouzí ošklivost nad skutky spáchanými a bolest svírá je. Než bolest ta neuvrhá jej v tupé zoufalství, jak ondy Kaina a Jidáše, nýbrž jako Magdalena blíží on se k Ježíši. Lítost zkroušená zmocňuje se srdce jeho, on oplakává viny své, ba více, on se veřejně a hlasitě z nich vyznává před nebem a zemí, říká: »My bereme zajisté, co náleží na skutky naše . . .« Ano, že slyšel Ježíše modliti se za nepřátele, utíká se také k tomuto zdroji milosrdenství, vrhá se takřka lásce Jeho v náruč, a silen nadějí na odpuštění pozvedá hlasu k Spasiteli a prosí: »Pane, rozpomeň se na mne . . .« Ó té pokory zkroušeného hříšníka! On neodvažuje se ani prositi za určitou milost odpuštění či prominutí, ach, on bude dosti blažen, vzpomene-li naň Kristus Pán . . .

Nejmilejší! Zde máte celý průběh tajuplného téměř zázračného obrácení spustlého hříšníka, jakým byl lotr na kříži; vzor a příklad to každému hříšníku spasení hledajícímu! —

2. Dismasa kajícího slyšeli jsme, ale co Kristus Pán? Má On čas v ukrutných mukách svých mysliti ještě na jiného a to na popraveného lotra? Má On čas ohlížeti se po jiných, když sám tone v moři bolesti? — Ovšem, lidé sobečtí starají se jen o sebe, jak se jiným vede, co jim potom? »Toliko pamatuj na mne,« pravil ondy nevinný Josef v žaláři královskému číšníku spoluuvězněnému, když mu byl předpověděl brzký návrat ku králi — »pamatuj na mne, když se tobě dobře povede, a učin se mnou milosrdenství: abys vnukl Faraonovi,

aby vyvedl mne z tohoto žaláře.« — Ale číšník nevděčný, sobecký, maje se sám dobře u krále, nepamatoval již na Josefa nevinně do žaláře uvrženého.

Avšak tak nejednal ukřižovaný Spasitel, nýbrž pomáhá ihned tomu, jenž se k němu utíká, prve než sám jest vysvobozen. Obrátiv se ku kajcínku, dí: »Amen, pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji!« — Ó slova utěšená, ó slova milosrdenství, prýstící se z přelaskavého Srdce Ježíšova, — v ráj učiněný proměnila jste najednou tu smutnou poušť v srdci Dismasovu. Slyšte jen!

»Amen, pravím tobě. S tímto velikým zaslíbením počíná Ježíš, tak vykládá sv. Augustin, aby Dismas bezpečně věřil a nic nepochyboval o splnění slibu Páně, byť Jej viděl nyní na kříži bezmocného!

»Dnes,« ujišťuje Pán Ježíš; tedy ne po měsících, po letech dlouhých, až by v očištění vytrpěl tresty vyměřené; nýbrž dnes ještě, dříve než slunce zajde, budeš vysvobozen — budeš

»se mnou!« Slyš, Dismasi, ty, jenž jsi byl dosud ve společnosti lupičů, spustlých lotrův a vrahů, ty budeš nyní s Ježíšem, jako jeho druh, jako přítel Jeho! Oh, kde Ježíš jest, zda může tam zle býti člověku? A kde?

»V ráji« — budeš se mnou! Ne tedy tam, kam odejde duše tvého druhá a ukřižovance, ne tam, kde se rozléhá pláč a skřípění zubů, nýbrž v lůně Abrahamově.

Čím že vlastně jest tedy toto druhé slovo Páně? Ničím jiným, než slavným a veřejným rozhřešením hříšníka kajícího, kteréž mu uděluje i odpuštění hříchův i prominutí všech trestů zasloužených, tedy úplné ospravedlnění před Bohem a věčné spasení.

Hle, toť první ovoce krve Kristovy!

3. Nejmilejší! Poznejme tu jak veliké, nevystihlé jest milosrdenství Boží k hříšníkovi kajícímu! Ó té dobrosrdečnosti, té lásky božského Srdce Ježíšova k Dismasovi! Mnohým sice hříšníkům odpustil již dříve hříchy, jako na př. šlakem poraženému v Kafarnaum, sv. Magdaleně, Zacheovi, ženě cizoložné atd., ale žádnému z nich přece neslíbil ráj, jako lotru kajícímu.

« Ó šťastný, přešťastný hříšníku, co asi pocítil jsi při tomto slovu Kristovu? Jaká asi radost a blaženost, jaký nebeský mír zavítal nyní v srdce tvé? . . . Nedávno byl jsi vyvržen ze společnosti lidské, byl jsi k nejhoršímu trestu odsouzen, k smrti na potupném dřevu kříže: a tu pojednou mění se ti to lůžko bolesti a hanby v trůn královský, ježž bys nedal ani za všechny trůny světa. Ó šťastný, blažený Dismasi, jenž skončíš jako první vykoupenec Krista Ježíše — rájem! A proč vlastně? — Ó tys tomu porozuměl, co to jest zachránit a spasit pokáním duši svou aspoň ve chvíli poslední! »

Ano, Nejmilejší! Rozumějte dobře tomuto druhému slovu Ježíše umírajícího, platíť i vám. Ještě před skonáním ukazuje vám lásku svou a milosrdenství, kteréž ani tím posledním hříšníkem nepohrdá, pakli jen se obrátí; tutéž lásku, totéž odpuštění nabízí umírající Spasitel i vám, rovněž nejinak než za pokání. —

Ó křesťane, slyš tuto vybídku Kristovu tam s kříže a poznej jak nutné a potřebné jest i nám všem pokání v čas; o tom

D Í L II.

1. Rozmilí v Kristu! Vraťme se ještě jednou k těm třem křížům na hoře Kalvarii; slyšeli jste, co se tam událo. Aj, vizte, totéž děje se po dnes na světě, a dít se bude až do konce jeho. Jako tam tehdáž kříž Kristův stal se jednomu z lotrů pramenem milosti a věčné spásy, druhému pak příčinou věčného zavržení, tak, moji draží, jest až po dnes kříž a svaté náboženství Kristvo jedné části lidí útěchou, nadějí, spásou, druhé části však pohoršením, bláznovstvím — záhubou. Tak splňuje se po dnes na Kristu, co předpověděl Simeon, že « postaven jest (jedněm) ku pádu, druhým ku povstání. » Dva tu umírají; jeden odchází do nebe, druhý do pekla. —

Či to vina, Nejmilejší? Ne Kristova, nikoliv! Jeho Srdce božské dokořán jest otevřeno všem, všem lidem, ani posledního zločince nevyjímaje, jak jsme dnes viděli. Avšak ta láska, to milosrdenství Boží potřebuje

dveří do srdce hříšníkovy, a ty dvěře otvírá jim hříšník pokáním, obrácením se k Bohu. Protož všem, kteříž po křtu svatém zhřešili, všem vám, kteříž jednou chcete zemřítí se šťastným Dismasem a nikoliv s nešťastným Iotrem na levici, jest nevyhnutelně potřebí pokání t. j. opravdové navrácení se ku Kristu Ježíši; pravít výslovně Písmo svaté: »Nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete!« Nikde, nikde na celém světě nekyne hříšníku pokoj a útěcha, než u Ježíše! —

S větrem o závod, krokem kvapným pospíchá světem muž. V dlouhých pletencích poletá mu s hlavy rozcuchaný, větrem vybledlý vlas; s brady hluboko přes prsa splyvá dlouhý, šedý vous. Hlavu nikdy nepokrytou, kolem beder starý chatrný kus šatu a v osmahlých rukou dlouhou hůl, tak bloudí bez oddechu, bez ustání přes hory, lesy, po dlouhé již roky příšerný chodec. Ostrý kámen a trn bodavý zranil hluboko krvácející nohy, tíže věků sehnula šíji k zemi — ale necítě toho s větrem o závod běží dál a dále. Z matných a vyhaslých očí zírá hluboký, nevyslovitelný žal, ba zoufalství. Ob čas klesne na kámen, a »ó smilování!« — volá, k nebi vztahuje kostnaté rámě — »ó smilování spravedlnosti věčná, jen chvíli, chvílenku pokoje, jen trošek odpočinku, klidu, spánku!« Než ještě nesklonil zemdlenou hlavu na tvrdou zem a »pryč, pryč odtud!« zní mu v uších hrůzný hlas a moc neviditelná pohání znova vyschlé nohy jeho dál a dále v dešť a bouři, větry a přivaly a nikde, ach, nikde na světě pro něho pokoje a nikde klidu. Kam stoupne noha jeho, usychá tráva, zmírá kvítí, vyděšené strachem vylétá ptáče z hnízda, zvěř prchá zdaleka před chodcem příšerným — prchát před ním i smrt! . . . Znáš, milý křesťane, tohoto nešťastníka? — Toť Ahasver, věčný žid, o němžto pověst již z prvních dob křesťanských vypráví, kterak za to, že zemdlenému pod křížem Spasiteli nepopřál oddechu u prahu svého domu, vyštván z domova musí blouditi světem od věků na věky a nenalezne nikde ani pokoje, ani oddechu, ani smrti až do skonání světa.

Ač to jen pověst lidu, nicméně trefný a věrný to obraz tvůj, ó hříšníku ubohý! I tobě, buď si kdo buď, nedá pokoje, ale z místa na místo tě pohání zlé svědomí; ach, vždyť i tys dal výhost od dveří tvého srdce Kristu Pánu! . . . Jen se přiznej, jak za dne ztrpčuje ti svědomí tvé každé sousto do úst a jak v noci hrůznými sny děsí spánek tvůj a všecku radost tvou ti kalí. Óh, co ti platno všecko tvé bohatství, co ti platen nádherný tvůj dům, skvostný nábytek a šat, pohodlí a zábavy a kratochvíle světa? Nic, nic tě netěší, nic tě šťastným nečiní, nikde nenalézáš pokoje, duše tvá zůstává prázdná, neukojená . . . Jen se přiznej, že závidíš mnohdy žebráku v haleně jeho štěstí, mír a svatou spokojenost . . . Ó pravda to, červem jest svědomí zlé, jenž dnem a nocí hlodá a nikdy nezmírá, ránou jest, jež stále pálí a nikdy se nezavírá!

Ó duše ubohá, chceš tak navždy zůstatí a zahynouti s lotrem na levici? Ó poznej dnes lásku Ježíšovu, kterýž svým druhým slovem s kříže i tobě nabízí odpuštění, poznej i sebe, jako tamo Dismas, obrať se i ty celým srdcem k Spasiteli, není nikde jinde pokoje pro tebe, než u Něho! Otevři Mu upřímným pokáním dvéře svého srdce, aby i k tobě se svou milostí mohl vejíti a budeš zase šťastná! —

2. Ano, ty již uznáváš, že to nestojí s tebou dobře u Pána Boha, pochopuješ a cítíš to, že, nechceš-li jíti za lotrem na levici, musíš se obrátiti a to do opravdy; ale právě kající lotr jest tobě a mnohým jinám vítanou omluvou, že na pokání jest ještě času dost!

Ó žel, pře žel, tak počítáte většinou i vy, drazí posluchači! Ano, to ten blud, to ten klam, jímž tisícové a millionové do věčné záhuby se uvrhují: zatím jen dosti světa užívati a až světa do syta užijete, pak teprve vzpomenouti na věčnost, při čemž na to spoléháte, že se i vám poštěstí zemřítí smrtí spravedlivou, jako Dismas, jemuž Kristus otevřel ráj, ač celý život zlé činil. I musím vám objasniti veliký tento sebeklam!

Nejmilejší! Dismas na kříži — a vy — toť veliký rozdíl! Poslyšte! Za jedno věděl on s jistotou,

že musí v brzku zemřítí, že mu nezbývá než několik hodin života, a tato jistota blízké smrti doháněla jej k tomu, použití ještě poslední hodinku ku pokání. Víš ale, ty křesťane milý, kdy tobě smrt nadejde? víš, zda ti dá Bůh před smrtí ještě tolik času ku pokání jako Dismasovi? oh co nešťastníků se již přepočetlo v této naději a bídě zahynulo! Život náš na tak slabé nitce — náhlé a nenadále smrti tak často kolem nás, ó bratře, sestro, neslibuj si ničeho v té věci, nespolehej na lotra kajícího!

Jemu ovšem dal Bůh dobrotivý v poslední chvíli milost k obrácení se, ale považ za druhé, že se před tím dříve nikdy s Kristem nesetkal, Jeho slov nikdy neslyšel, zázraků Jeho nikdy neviděl, tak že říci lze, že to byla pro něho první milost, kterou mu Ježíš Kristus s kříže nabídnul a kteréž on bez váhání hned se uchopil. Můžeš ale, ty křesťane, se jemu rovnati? Ach, co tobě již dostalo se od Boha milostí, počínaje již od mladosti, od dětství tvého! Co spasitelných napomenutí, co dobrých vnuknutí, co důtklivých výstrah, abys zanechal cesty hříchu! Tu rodičové, tu kněz, tu slovo Boží, tu missie, tu zpověď, tu hlas svědomí bušily na srdce tvé... Ó člověče, co milostí Boží již jsi zmařil; smíš doufati ještě v tu obzvláštní milost šťastné kající smrti?

Výstražným jest tu jistý příběh z dob slovutného Tomáše Moora. Téhož času žil v Anglicku pán, kterýž veda prostopášný život nechtěl zholá nic slyšeti o pokání. Napomínali ho rodičové, prosívali ho přátelé, aby pamatoval na duši, na smrt a soud Boží, on ale odbyval je úsměšky říkáje: »Nač bych si nepřál rozkoší? Nač se teď mořit modlitbami, posty a pokáním? Až budu umírat, řeknu jen tři slova: Miserere mei Deus! (Smiluj se nade mnou, ó Bože!) — a Bůh mne neopustí, vždyť tak dobrý jest a milosrdný i k lotru kajícímu!« A co se stalo? Zda došel opovázlivec té poslední milosti, v níž doufal? Jednoho dne ubíral se koňmo přes most. Pojednou splášil se kůň a jedním skokem octnul se nešťastník ve vlnách rozproučené řeky, kde našel smrt. A jaká byla jeho

poslední slova? Nebyla to zkroušená prosba k Bohu, nýbrž kletba, jeho navykklé přísloví: »Vezmi tě čert!« —

Než, ty snad, milý křesťane, ukazuješ na Dismasa, kterýž, ač dříve lotrem byl, v poslední hodině se obrátil, a spoleháš na to, že ty, jenž nejsi takovým hříšníkem, tím snadněji se obrátíš, a proto odkládáš své pokání až na smrtelnou postel. — Než, poslyš, co ti o tom povím! V celém Písmě Svatém mimo lotra po pravici Kristově nenalezneš druhého příkladu obrácení se hříšníka v poslední hodině smrti a proto lze to nazvat zázrakem jen mimořádným. A tak jest. Za těch 30 let, co knězem jsem, na sta, ba na tisíce zpovědí umírajících jsem slyšel: ale kolik as jich bylo řádných a u Boha platných?! — Ký div? Jeť zpovídání zdravému dílem namahavým, což teprv umírajícímu? Tu bolesti těla, tu sklíčenost, někdy pomatenost ducha, tu úzkost srdce, strach a hrůza před smrtí, tu pláč a nářek přibuzných atd. jak to vše ztěžuje zpověď, snad poslední! . . . Ó probůh, bratří a sestry v Kristu! jen nic nespolehejte na zpověď na smrtelné posteli!

Jistý kněz, řeholník nad jiné ctnostný jedenkrát na smrt onemocněl a byl zaopatřen svátostmi umírajících. Ale opět se pozdravil a tu říkával: bratří, když jste se namáhali v té nemoci mluvit mi o Bohu a vzbuzovali ve mně dokonalou lítost, byl duch můj tolik sláb, že jsem slyšel jen pomatená slova, ale smysl jejich jsem nechápal! — Ty můj Bože, vedlo-li se tak duchovnímu ve věcech nebeských cvičenému, jak se povede tobě, milý křesťane?! . . . Srdce své úplně změnití, úplně odtrhnouti od hříchu a celou láskou přilnouti k Bohu a z té lásky hříchů svých oplakávati . . . přáteli, dovedeš toho v poslední hodině své? . . . Byl-li jsi živ jako pohan — kterak obratem ruky chceš umřít jako dobrý křesťan? Protož dobře říkával osvícený jeden muž: »pokání nemocných bývá obyčejně také nemocné,« t. j. nedokonalé.

3. Konečně nespolehej nikdo na Dismasa, že se obrátil, on pněl na kříži po boku Krista Ježíše! Kdyby nebylo toho bývalo, nebyl by nikdy snad kajicně

zemřel. — Zdaž ale tobě, bratře a sestro, dostane se jednou té milosti, aby v čas k tobě Kristus Pán zavítal, tobě byl na blízku, abys umřel s Ježíšem? Ó přežl, vím ze skutečnosti, jak mnohdy jinak hodný a zbožný křesťan pak se bojí a štítí této návštěvy Spasitelovy — a s ní stále odkládá! Ano, vím ze zkušenosti, kterak přežl, vlastní přátelé a příbuzní nemocného z falešné bázně, z nemístného šetření zatajují mu nebezpečí a povolávají mu nebeského lékaře pak teprv, když už pozdě a duše na jazyku! . . .

Protož přátelé drazí, prosím a zapřisahám vás, nebuďte tak pošetilí, jako jsou tisícové těch nedbalých křesťanů a nespolehejte s pokáním až na smrtelnou postel. Nepoukazujte vícekrát na lotra kajícího, neboť trefně vám tu odpovídá sv. Augustin, řka: »Jeden toliko z celého písma došel milosrdenství Božího v poslední hodině, aby nikdo nezoufal; ale jest to jen jedinký, aby nikdo opovážlivě na to nespolehal.« —

Dívíte se snad, nejmilejší, že tak obšírně, tak důtklivě o věci té dnes mluvím? Ó činím tak jen proto, že spása vaše leží mi na srdci a při tom vidím a pozoruji to hrozné nebezpečí, v něž se mnozí z vás tak slepě vydávají! Bůh sám ví, jak na modlitbách svých za vás Otce nebeského prosím, abyste se v čas poznali a v čas pokání činili! Ó probůh, neberte to vy na tak lehkou váhu a nedkládejte více s pokáním! Dnes volá k vám Církev ústy sv. Pavla: »Tot jest zajisté vůle Boží — posvěcení vaše!«

Kající lotr na kříži učiž vás, nač záhy pamatovati mátel

Hle, milý křesťane, tutěž lásku, totěž milosrdenství, jehož se jemu dostalo, nabízí umírající Spasitel i tobě! — jak jsem ti vyložil.

Chceš snad ještě dnes milost tu odmítnouti od sebe, odložití až na jinou tobě »příležitější« dobu? — chceš s nekajícím srdcem dnes od kříže Kristova odejít? Ó pak jdi — dále nemluvím — jdi si cestou svou, ale věz, že onen kající lotr vystoupí jedenkrát tam na soudu proti tobě a bude svědčit: nalezl-li jsem milost u Boha já, ač

jsem větším býval hříšníkem než ty: tím snadněji mohl's ty spasiti duši svou, kdybys byl chtěl —

Na starém hřbitově stála socha sv. Dismasa a pod ní nápis: Oroduj za nás, sv. Dismo, a vypros nám šťastnou hodinku smrti! Já však tebe prosím, vypros nám, by nikdo z nás s pokáním svým až na poslední hodinku neodkládal!

Ty pak, umírající Ježíši, pro onu lásku a milost, jížto lotru kajícímu udělil, chraň nás všechny od náhlé a nenadálé smrti, popřej nám času a milosti, abychom hříchů svých poznali, jich litovati, a v čas z nich se očistiti mohli! A když nadejde nám ta poslední hodina, a smysly nás opustí, oko pohasne a ztuhnou údy naše, tenkrát, ó dobrý Ježíši, rozpomeň se na nás a dej nám slyšeti z úst Tvých také to slovo blažené: »Doufej, synu, dcero! dnes ještě budeš se mnou v ráji!« Amen.

III.

*„Tedy uzřev Ježíš Matku a učenníka,
kteréhož miloval, řekl Matce své: „Ženo,
hle, syn tvůj;“ potom dí učenníkovi: „Hle,
matka tvá.““ (Jan. 19, 26.)*

Ú V O D.

Nejmilejší! Povolání naše kněžské vede nás začasť k nejtruchlivějším výjevům života lidského. Bezpočtukráte stál jsem již nad otevřeným hrobem, do něhož dítky osiřelé ukládaly, co jim na světě nejdražšího bylo, to zlaté srdce matčino a kámen by se byl pohnul nad hořem jejich! Bezpočtukráte bylo mi přihlížeti tomu nejsmutnějšímu loučení se umírajícího otce neb matky s jejich dítkami; ale nic mi neutkvělo v paměti tak, jako loučení se jisté dobré a starostlivé matky na loži smrtelném. Když se byla smířila s Bohem, přistupovalo šest dítek jedno po druhém k matce; každému udělila své požehnání, každému nějaké ponaučení, každé horoucně líbala. Byl to okamžik přežalostný i pro matku, i pro dítky. Ale nejbolestnější bylo, že když to nejmenší robátko mělo přistoupiti k loži matčinu, ono plačíc nechtělo — bálo se, nechápalot ještě chudátko, co se to kolem děje, co to vše znamená. A nad tímto nejmenším, že k matce nechtělo, plakala nemocná nejvíce, vědělať proč. —

A nyní zalette se mnou, nejmilejší, v duchu zas na horu Kalvarii, ku kříži našeho umírajícího Spasitele,

a hle, tu podobný výjev ale ještě truchlivější se odehrává; neboť nikoli matka dítěti, nýbrž matce umírá syn jediný, jižto byl jedinou radostí na světě!

Ne, nestrpělo ji to více doma pod střechem, ne, matka musí ještě jednou viděti Synáčka svého, prve než umře! Vedena nábožnými ženami, podpírána Janem bere se Maria Panna ulicemi Jeruzalemskými, po krvavé stopě Ježíšově ven z brány městské, až stane pod křížem Jeho! Jaký to pohled pro Marii! Kde to spatřuje Syna svého? Ach, vidí Jej na kříži rozpjatého, tak že by všechny kosti Jeho mohl čítati, vidí tu drahou hlavu trním pokrytou, ruce i nohy hřeby proklány, jež trhají a otvírají ty rány víc a více; vidí tvář zsinalou, vidí v ukrutných bolestech zmírati Syna svého předraženého. Ó co tu pocítuje to srdce její mateřské? Není tu mezi námi matky, která již stála jednou u smrtelného lože svého jedináčka a třesoucí se rukou stírala studený pot s čela jeho a pak vyhaslé oči mu zatlačila? Ó ty, ty matko, mohla bys nám nejlépe vylíčiti, co as Maria Panna pocítila za bol tam pod křížem . . .

Než, o tomto hoří bolestné Matky Páně nechci se šlíti, dnes obrátíme pozornost a mysl svou k Ježíši Kristu!

»Ano, rci nám, předobry Ježíši, proč jen nechal jsi sem až ku kříži svému přijíti tu dobrou Matku svou, již jsi tolik miloval? Proč neušetřil jsi Ji toho přebolestného podívání? Což není už dost bolesti, dost obětí Tvých? Není dost ran na Tvém těle přesvatém i v Tvém srdci skličeném, že ještě Máti Tvá má s Tebou trpěti a pro Tebe?« . . . Ano, tak soudíme, tak dotazujeme se my, ale jinak smýšlí, jinak jedná Ježíš Kristus ve své neskonalé lásce k nám. Proč že nechal až ku kříži svému přijíti Matku svou? — Chceť ještě Ji a celému světu zjevití veliké tajemství, ano, chce, prve než umře, učiniti zvláštní odkaz, a při tom musí být také přítomna Matka Jeho, Maria. Ona musí závět tu slyšeti a potvrditi a proto přišla, proto stojí pod křížem!

»Než, ó Ježíši — volám opět — což nevidíš svou Máteř v zástupu státi v popředí u kříže již tak drahnou dobu, že se k Ní ani slovem nehlásíš? Již jsi se modlil

k Otcí za nepřátely a vrahy své, již jsi se smíloval nad kajícím lotrem a s takovou láskou ráj mu přislíbil . . . a na Matku jako bys byl zapomenul! . . .

»Ó Ježíši, Synu Marie, potěš také matičku svou! Ó nenech Ji déle rmoutiti se a v hoři tonouti, promluv k Ní ještě slovíčko, a rci, co Ji zanecháš na památku!« —

Aj, hle, již obrací umírající Ježíš s velikou bolestí svou hlavu trním ovitou, mdlé oko Jeho ohlíží se vůkol, jakoby někoho hledalo v zástupu, až utkví dlouhým, bolestným pohledem na Matce své a hned na to na Janu — a již otvírají se opět svaté rty a pronášejí třetí slovo s kříže: »Ženo, hle, syn tvůj! — Hle, matka tvá!« —

Krátká to jen slova, ale, moji drazí, všecku pozornost dlužno nám dnes obrátiti na ně, abychom náležitě — pochopili tento nad jiné důležitý odkaz umírajícího Spasitele.

Uvažujme nejprve, co obnáší to první:

1. »Ženo, hle, syn tvůj;« a pak to druhé
2. »hle, matka tvá.«

»A zase k Tobě se obracím, umírající Ježíši, jenž jsi byl synem tím nejlepším, jaký kdy na zemi kráčet, učíš, ať tento odkaz Tvůj utkví hluboko v srdci zvláště všem synům a dcerám; a Ty, Matko Páně, pro onu bolest Tvou pod křížem pomáhej k tomu svou mocnou přímluvou! Stůjtež při nás, Ježíši a Maria!

DÍL I.

1. »Ženo, hle, syn tvůj!« — Tak promluvil umírající Ježíš k Matce své. A tu především nepozastavuj a neurážej se nikdo nad tím, že Ji oslovuje »ženo«. Nedomnívej se nikdo, že by to bylo slovo jaksi tvrdé, z úst Syna jaksi odpuzující, neb dokonce snižující, to nikoliv! — nýbrž u židů byl to název čestný — a Kristus Pán mluvě tu jako Bůh nazývá Marii »ženo« chtě připomenouti, že Ona tou ženou »statečnou«, o níž už v ráji předpovídal Hospodin: »Nepřátelství položí

mezi tebou (hadem) a ženou... ona potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.« — A konečně »ženo« praví Pán Ježíš a nikoli »matko« zajisté i proto, aby nezranil ještě více rozbolestněné srdce její. »Hle, syn tvůj!« — Ó nejmilejší! vizte a pozorujte tu něžnou lásku Ježíšovu k Matce své! Jaká to upřímná péče dítěte o Matku i v hodině smrti!

Ó synu, všech synů nejlepším sám jsa na kříži v bolestech nejkřutějších, nezapomínáš povinností věrného syna k matce! Ač v největší sám toneš bídě, zapomínáš na sebe a jen o Máteř svou máš péči, a jakobys chtěl říci: »vezmi, ó Matko má, poslední můj dík za všecku tu lásku i za mateřskou péči svou, jakouž jsi mi po třicet let byla prokazovala, přijmi za to vše ten poslední důkaz lásky mé. Že brzy již odejdu k Otci, ty pak nikoho nemáš na světě, kdo by o tě péči měl, ni bratří, ni sester, ni Josefa více: dávám ti Jana za syna. On bude viditelným ochráncem tvým na zemi, jako já neviditelným na nebi! — Ženo, hle, syn tvůj!« — —

2. Ó rodičové křesťanští, a vy synové a dcery, jež zde stojíte, k vám dnes zvláště volám: pojdte a slyšte a uvažte to třetí slovo Ježíše umírajícího! není-liž to dojemné a pohnutlivé, kterak v hodině smrti pečuje o Máteř svou? — Víte, komu že platí vznešený tento příklad lásky synovské? — Hle, tu na kříži stvrzuje Kristus Pán znovu čtvrté přikázání Boží, tu posvěcuje povinnou lásku dítek k rodičům, vám, synové a dcery za příklad, vám k povzbuzení, vám k výstraze!

K výstraze díím? Ano, bohužel, musím tak říci; neboť jest-li které přikázání Boží za našich dnů nohama šlape mladé pokolení nynější, pak jest to na prvním místě čtvrté přikázání: Cti otce svého a matku svou! Ano, rozvolněny a rozpoutány jsou namnoze svazky rodinné, rozvolněny a zpřetrhány namnoze i něžné svazky dítek k rodičům až běda! Suď Bůh sám, kdo toho vinen, ale ta něžná úcta dítek k rodičům svým, ta obětavá láska k otci, matce, o jaké nám dějiny staré až divy vypravují, jest po většině se světa! Se všech stran a se všech tříd lidských ozývají se nyní stesky a nářky

rodičů na nevděk, nezdárnost a nezvedenost spustlých synův a zvrhlých dcer; a že oprávněné to stesky a žaloby, toho důkaz vlasy mnohých otcův a matek před časem zbělené, toho důkaz hořké slzy z vyplakaných jejích očí, toho důkaz tak mnohý život hořem ukrácený a před časem do hrobu sklácený. A nemají-li děti úcty a lásky k rodičům za mlada, ó čehož teprve jest ubohým na stará léta zakoušeti od surových a necitelných dětí!

Staré dějiny pohanských Římanů vypravují nám děsný příklad toho, jak daleko se může zapomenouti dítě nad vlastním otcem Tullia, dcera Servia VI., krále římského, chtěje se zasnoubiti s Tarquiniem pyšným a na trůn ho povýšiti, nastrojila tajné spiknutí proti svému otci, tak že byl zavražděn. Když hned na to jela po městě, ukázal jí kočí mrtvé, ještě krvácející tělo otcovo na ulici ležeti. Ale co ona? Svleksi se sebe již dávno všecku dítěci lásku k otci, svrhla se sebe i poslední cit lidskosti a rozkázala koně co nejprudčeji hnáti a vozem přes tělo otcovo jeti, tak že krev otcova až kola vozu postříkala. — Než, to byla, jak řečeno, pohanka; ale, moji drazí, co za našich dnů vypravují noviny, soudní síně a kriminály o křivdách, ústřích, útrapách, a surovostech, jichž se teď vlastní děti křesťanské na sestárlém otci výměnkají, neb věkem sešlé matce dopouštějí jen proto, že jim dost brzy neumírají: to věru k neuvěření, to smutný, zahanbující úkaz pro křesťany a lidi.

Sv. Ambrož píše: »Vidouce mladí čápové, že sobě staří již potravu hledati nemohou, neopouštějí je, ale sami, čeho třeba, donášejí. Jaký to strašný nevděk, jestliže syn neb dcera staré rodiče své hladem bezmála nechá hynouti!«

Těm a takovým dětem hřímá dnes v uši slovo Ježíše umírajícího: »hle, matka tvá!« — »hle, otec tvůj!« — ty-li jsi jich synem, dcerou? tak-li je v úctě máš, tak jim odplácíš? Rci, kdo tě odchoval, kdo se na tebe staral a pracoval od tvé kolébky? kdo poslední sousto od úst si odepřel a tobě obětoval — a takového díky se dočkali na tobě? Ó věřím rád, že takoví ubozí rodičové odstrčení leckdes v koutku často hořké slzy

prolévají a sobě přejí, by jejich šedivá hlava raději už odpočívala pod drnem zeleným tam na sv. poli. —

Ano, tak smutně, nejmilejší, stojí to teď se čtvrtým přikázáním mezi námi! A potom má býti pokoj a štěstí, spokojenost a požehnání pod vašimi střechami? ! Aj, což nevíte, jaké příslibení dal Pán Bůh čtvrtému přikázání svému? a do dnes je plní a do dnes nešetření jeho přísně trestá. Ano, nejmilejší, nezapomínejte, že hřích a křivdy na rodičích páchané mstí na dítkách a potomcích až do třetího a čtvrtého kolena! Víte nyní, odkud v mnohém domě a v nejedné rodině ty nácky na bídu a nouzi při všem lopocení, na nespokojenost a a nezdar? Písmo svaté dává odpověď: »Požehnání otcovo staví domy; ale kletba matčina boří je!« t. j. jinými slovy: hlavní a pevný základ k pozemskému štěstí a blahobytu jest ctíti a milovati rodiče, pomáhati jim v nouzi, ošetřovati je v nemoci, a všemožně jim oslazovati život vezdejší.

Nuž, synu a dcero, rozumíš tedy tomu třetímu slovu Ježíšovu? Hle, ještě v poslední chvíli hlásá ti, jak svatou jest povinnost tvá: lásku a vděčnost zachovati k rodičům až do skonání. Ano, až podnes platí a věčně platit bude slovo Páně: »Synu, ujmí se v stáří otce svého a nezarmucuj jej v životě jeho, aby došlo na tě požehnání od něho, požehnání až do posledního času!« Ó chraň se přestoupiti toto sv. přikázání; trestát to Bůh povždy již zde na zemi, co teprv na věčnosti!

Jistý otec měl jediného syna, jemuž záhy odevzdal veliký a bohatý statek, sám jsa u něho na výměnku. Avšak syn, zapomenuv brzy lásky otcí povinné, považoval starce jen za břemeno v domě a nakládal s ním jako s člověkem cizím, ba mnohdy i hůře. To starého velice rmoutilo a trápilo; ale neláteřil, nesvářil se, raději leckdes v koutku ode všech odstrčen a zapomenut si Pánu Bohu požaloval a poplakal. — Tu se přihodilo, že syn jeho měl jedenkrát přepodivný sen. A co se mu zdálo? Jako by byl umřel a octnul se před soudnou stolicí Boží, kde celý život a skutky jeho přísně byly na váze váženy.

Andělé donášeli na jednu mísku váhy skutky dobré, na druhou pak zlé. Ale jedna téměř druhou tíhou vyvážila, že stály v rovnováze. Již si oddychnul z úzkosti a strachu, již se kojil nadějí, že přijde přece do nebe. Než v tom přišel ještě jeden anděl a přinesl jeden jediný šedivý vlas, položil jej k skutkům zlým a rázem spadla míska s hříchy dolů; bylť to vlas otcův, kterýž mu na hlavě hořem a zármutkem nad synem sešedivěl. A »odsouzen! zavržen!« zazněl mu děsný ortel do uší — až leknutím z toho se probudil ze sna. Ó jak děkoval Bohu, že to byl pouhý sen. Od té chvíle však ctil otce svého, tak že mu ni jediným slovem neublížil. —

Ó dítky drahé, vám platí to třetí slovo umírajícího Ježíše, buď vám drahým tento Jeho odkaz! Nechť naučí vás ode dneška rodiče ctíti, jich si vážiti, jich poslouchati a je milovati — pokud jich máte. Snad již dosti brzy hledati je budete s pláčem tam na sv. poli. Nechť vám pak tam na rovu jejich nevyčítá svědomí, že jste si jich nevážili, pokud jste je měli!

Ó zapamatujtež sobě všickni, jak svatým jest u Boha čtvrté přikázání, jemuž krvavou pečet vtiskl sám umírající Spasitel, když Materí své řekl: »Hle, syn tvůj.« Než obrátiv se k Janovi dí také jemu: »Hle, matka tvá!« a o tom

DÍL II.

Na klíně matky hrálo si dítko její. S blaženou radostí spočívalo oko matčino na malém robátku. Když počínalo již mluvíti a po prvé vyslovalo to sladké jméno »matko«, tu pocelovala tvářičky jeho a učila je dělati kříž. A když po krátkém čase dítě zřetelně vyslovalo: »ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého«, ó jak se tu matka zaradovala! — Než tu pojednou upřel hošík své moudré oko na matku a jako udiven se táže: »Ale, matinko, Otce že máme v nebi mne učíš — a matky tam nemáme?« —

Nejmilejší, velikou otázku proneslo to dítko nevinné v slovech svých; touhu všeho lidstva z ráje vyhnaného

po nějaké matce. Víte, co je matka? ó toť duše, toť srdce, střed celé rodiny i lidstva, to bytost upřímná, nad níž více nikdo neumí milovati. A ti millionové nebešťanů, kteří se tam v nejčistší radosti radují a my pozemčané všickni, kteří tu s tisícerými bídami zápolíme, my neměli bychom míti matky v nebesích?!

1. Aj, na otázku tuto dostalo se člověčenstvu odpovědi z úst Boha samého, umírajícího Ježíše Krista, když s kříže děl Janovi: »Hle, matka tvá!« —

Ó slovo svaté, slovo požehnané! ty's nám všem dalo matku! neboť jako umíral Pán Ježíš na kříži jako Spasitel celého člověčenstva, jako modle se za své vrahy, za všechny hříšníky se modlil a jako v lotru kajícím všem duším pokání činícím předpovídal ráj: tak i tuto zastupoval Jan Miláček všechno pokolení lidské a v něm i nás všechny odkázal Ježíš Kristus Marii, Máti své za syny a dcery!

Sv. Gertruda, panna a abatyše byla z celé duše nebeské Matce oddána. I stalo se jednou, že čtouc evangelium sv. Lukáše pozastavila se nad tím slovem, že Ježíš nazván tu »prvorozeným« Synem Marie Panny; i byla celá rozechvěna a znepokojena. Ale Bůh sám v zjevení vyložil jí, že Ježíš tělesným způsobem byl »prvorozeným« Synem Jejím, všichni lidé pak v duchovním smyslu Jejími syny se stali odkazem Ježíšovým: »Hle, matka tvá.« —

»Ó Spasiteli náš,« musíme tu zvolati, »jak nesmírná jest Tvá dobrota a láska k nám, že umíraje i na nás osiřelce jsi pamatoval! Dřky, tisíceré dřky Tobě za tento odkaz Tvůj! V pravdě nemohl jsi se o nás lépe postarati, než když jsi nám dal matku a sice tu máteř předrahou, která Ti byla po Otci na světě nejdražší!«

Ó duše křesťanské, chápete již, co obnáší to slovo: »Hle, matka tvá!«? — Ach, co by bylo dítě bez matky? Kdy lépe je obstaráno, zabezpečeno a uchráněno, než když má svou dobrou, upřímnou a starostlivou matku? Toto tedy neocenitelné dobrodiní prokázal nám umírající Spasitel náš!

2. Nuže, synu, dcero — »aj, matka tvál« — Rozuměj však i dále slovu tomuto! Slovo to jest pro nás všechny netoliko drahý odkaz Ježíšův, ale i rozkaz výslovný: Marii Pannu jako matku ctíti, milovati a její pomoc a ochranu vyhledávati, jak to činí dobré dítě matce své.

Kdo z nás, táží se, by chtěl nebo mohl zamítnouti tuto poslední vůli Krista Pána? Kdo by mohl tímto odkazem umírajícího Ježíše, jímžto nám chtěl poslední důkaz své lásky podati, opovrhnutí, jej nohama šlapati? Ano, moji drazí, kdyby, abych tak po lidsku mluvil, na Marii Panně i ničeho nebylo, co by naší úcty a lásky zasluhovalo, neměl by nicméně jedenkaždý bez výminky Ji ctíti, milovati a vzývati již proto, že tomu chce umírající Ježíš? — Kéž dnes alespoň vnikne a pronikne pravda tato srdce Vaše, abyste zvolali se svatým Anselmem: »Ó sladká útěcho, co by mělo člověka na světě více blažiti, než ta myšlenka: Maria, nejblahoslavenější Matka Boží jest i mateří mou z vůle Boží, a já dítětem jejím!« —

3. Zda tu možné ještě, aby kdo Krista vyznával, za učeníka Jeho se hlásil a v této důležité věci Jemu odpíral, a Marii za svou matku neuznával? Je to možné? — Ó bohužel, netoliko možné, ale skutečné! Ano, po dnes jest takových nešťastníků, kteříž, ač křesťany a snad i katolíky se zovou, o matce Marii nechtějí ničeho slyšeti. Nemluvím ani o těch zaslepených kacířích a bludařích, kteříž úctu Marianskou proto prý zavrhnou, aby se neubíralo úcty Bohu a Kristu Pánu (kterýž sám Ji ctíl a miloval i na kříži do posledního dechu svého); ale, moji drazí, i mezi křesťany, »také katolíky«, jest za dnů našich dosti těch, kteří se Matky Boží štítí, Ji všelikou přednost a povýšenost nad ostatními lidmi upírají, ba i posměšně a potupně o Ní píší, do prachu obyčejné ženy Ji strhujíce ba ani žádného obrazu Jejího pod svou střechou netrpí! . . . Ó vy ubohé, zaslepené duše, vy nezdárné a nevděčné děti, to má býti odpověď na odkaz Kristův: »Hle, matka tvá« ?! Nechápete ještě, jakou bolest tím činíte Ježíši Kristu odstrkující od sebe nejdražší odkaz Jeho? . . . Ne, ne, moji milí, tu

není žádného klamu, kdo nemáš Marii Pannu za matku svou, nehlas se také k Ježíši jako Otci svému! —

4. Však již pomlčím o tom, neb doufám v Boha, že tu mezi mými posluchači nebude ani jediné duše, Marii Panně cizí a nevěrné. Vy zajisté všichni jste vděční Kristu Pánu za odkaz Jeho, vy všichni kladete si to za největší čest a štěstí býti dítkami takové Matky, vy všichni s láskou něžnou, dětinnou vinete se k Ní — jedině ty snad, duše nešťastná, stížená hříchem, kteráž jsi pozbyla lilie srdce svého, ty se ostýcháš hlásiti se jako dítko k Marii Panně, ba snad jsi si již zoufala: ach, pro mne není již matky na nebi; ne, mně nemůže býti Maria již matkou! — Ó duše ubohá, pojď se mnou dnes ku kříži Kristovu a já na místě tvém budu se tázati: »Ježíši Kriste umírající, vyloučil jsi tuto duši z mateřské lásky Tvé Matky? Nemá-liž býti již Maria matkou tohoto hříšníka?« — A slyš, i tobě odpovídají zsinalá ústa Jeho: »Hle, matka tvá.« Ano, buď si kdo buď, byť celý svět opovrhoval tebou, nezoufej, máš ještě matku, laskavou, dobrotivou tam na nebi, kteráž ani toho nejhoršího, nejspustlejšího dítěte nevylučuje z lásky, uteče-li se k Ní. Ó jdi jen, má duše drahá, a zkusíš toho!

Jistý nešťastník v Paříži, octnuv se na dráze hříchův a nešlechtností, klesal vždy hlouběji a hlouběji, až se octnul na tom nejnižším stupni vši ohavnosti. Ztratil již všecko na světě, jmění, čest, zdraví, rodinu, ano i víru! I stalo se, že překvapen jednoho dne prudkým lijákem, utekl se, ani sám nevěda, do jednoho kostela; byl to chrám Panny Marie Vítězné. Srdce maje plné hněvu na celý svět a plné zoufalství, s trpkým rouhavým úšklebkem na rtech ohlížel se ledabylo po chrámě, an tu spatřil obraz Rodičky Boží. Ani sám neví, jak přišla mu na jazyk ta slova: »Máš-li nějakou moc, Maria, je-li pravda, co se o tobě mluví, že's útočištěm hříšníků — dokaž to na mne, a pomoz mi!« — A sotva ubožák došel odvázná ta slova, sevřelo jakési divné pohnutí srdce jeho a nevěděl ani jak a proč, klečel na kolenou před oltářem Matky Boží. Zkažená duše jeho probouzí se jako z hlubokých mrákot, jest všecek jako proměněn. Brzy na to

v témž chrámě vykonal zkroušeně životní zpověď, stal se zase řádným křesťanem a vyšinul se zase z bídý k životu sporádanému. —

4. Než, moji drazí, ještě slovíčko! Slyšeli jsme, že Maria Ježíšem samým dána jest nám za matku, nám všem bez výminky. Ale má-li býti Maria matkou nám, musíme my též býti Jejími věrnými dětmi, a nikoliv syny a dcerami světa a hříchu! A na tom, Nejmilejší, všechno záleží. Kterak bys chtěl mluvit Marii Panně o lásce a poslušnosti, zneuctiváš-li Synáčka Jejího? Jak bys chtěl Ji prokazovati úctu, Ji chváliti a oslavovati, když bys zároveň Syna Jejího hříchem znovu bičoval, trním korunoval a na kříž přibíjel? . . . Chápete nyní, Nejmilejší, co má býti ovocem této závěti Kristovy v srdcích vašich? Odteknutí se hříchu a napravení života. Ano, buďte odstraňte ze srdce svého hřích a všelikou náklonnost ke hříchu nebo zřekněte se odkazu Kristova, Marie Panny; obé pod jednou střechou sloučiti nelze! —

„Hle, matka tvá!“ Těmito slovy památnými dal Syn Boží lidskému pokolení Marii Pannu za matku. Více než osmnácte věkův uplynulo od té chvíle, kdy Matka Boží přijala na se úřad ten; ale srdce její po dnes v lásce k nám neochladlo. Ano, jako nemůže nikdy přestati býti Matkou Kristovou, tak nepřestane býti nikdy Matkou naší!

Ó kéž by to pochopil zbloudilý svět náš, čím jest a má mu býti Maria! Kéž se v čas navrátí k dobré té Materi, zachráněn by byl nejlépe od zkázy hrozící! — Kardinál Belarmin vypravuje, kterak roku 1617. loďstvo papežské vyslané k bitvě námořní, zachvácené bylo ne-smírnou bouří. Na štěstí všechny lodě jsou zachráněny, jedna toliko se rozkotala a zahynula. A tu shledáno, že ta jediná neměla na vlajce obraz Marie Panny, jak ostatní. Pod vlajkou „Marie“ nikdo nezahyne!

Nuže, drazí přátelé, nic, nic na světě nezdržuj nás již k Marii jako matce naší se vždy hlásiti. K ní nás Kristus odkázal, k ní všichni spěchejme, Ji život svůj zasvěťme! „Kdo by mne našel, nalezne život“,

ta slova klade Jí v ústa Církev svatá. — Vám zvláště, matky křesťanské, buď svatou povinností již do útlých srdcí dítek vašich vštěpovati něžnou lásku k Rodičce Boží. Učtež je záhy odříkávatí kratičkou modlitbičku: Maria, buď a zůstaň mi povždy dobrou matkou, i já chci býti vždycky dobrým dítkem Tvým! — Jak snadno budete jedenkráté umíratí, když víte, že dítky vaše jsou v bezpečné ochraně nebeské matky Marie Panny. Tak splníme nejlépe třetí odkaz skonávajícího Ježíše.

Nuže, přebolestná Matko Boží, Syn Tvůj nás všechny k Tobě odkazuje. My přicházíme tedy, ale ach, jak jsme bídní a nuzní hříšníci! Ó nezhrdej námi, ale obrať k nám své milosrdné oči a ukaž se nám býti matkou. Veď nás slzavým tím údolím a představ nás jednou božskému Soudci s těmito slovy: Zde, Synu můj, zde jsou ty dítky mně milé, jež jsi mi na kříži odkázal; žádné z nich nezahynulo. Amen.

IV.

„A okolo hodiny deváté zvolal Ježíš hlasem velikým, řka: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!“

(Mat. 27, 46.)

Ú V O D.

Nesmírným hořem v srdci sklíčen, bolestnými ranami na celém těle poset sedí Job na smetišti domu svého, živý a tklivý to obraz vratkosti všeho pozemského štěstí. Nedávno ještě v celém kraji nejbohatší muž, nedávno ještě šťastný otec sedmera synův a tří dcer, nedávno ještě úplně zdrav a vesel v nezkaleném štěstí svém: a to vše v jednom dni ztraceno. A přece ani všechny tyto ztráty bolestné, ba ani výčitky nemoudré ženy nepřekonaly trpělivost jeho a ani vše odpovídal: »Hospodin dal, Hospodin vzal; jakž se Hospodinu líbilo, tak se stalo: buď jméno Hospodinovo požehnáno!« — Ale když nadešla mu chvíle nad vše neštěstí smutnější, když jako černý mrak zastřela duši jeho ta zoufalá myšlenka, že Bůh sám ho již opustil, tu neudržel se Job již a propukl v nárek: »Proč skryl jsi, Pane, tvář svou přede mnou a za nepřítelé mne považuješ!« A zlořečil dni narození svého: »Nechť zahyne den, v němž jsem se narodil, — nechť zakryje jej tma a stín smrti . . .«

Podobný as nářek slyšíme dnes tam s hory Kalvarské. Po čtvrté přistupujeme, rozmilí v Kristu, k ukřižovanému Spasiteli svému, bychom naslouchali poslední závěti Jeho. Zatím nadešlo poledne, slunce dostoupilo nejvyššího bodu denní dráhy své, žhavé jeho paprsky padají jako učiněný oheň na božského Trpitele, rozmnožující ještě muka Jeho. Ni nejmenší vánek neochlazuje žár polední tam na východě až nesnesitelný. V celé přírodě rozhostilo se dusné, trapné, hrobové ticho — mrtvo. Ta vřava lidu, ten křik a hluk rouhačů, vše pojednou ztichlo a uděšení obracejí všichni oči svých vzhůru, k nebi — a strach a hrůza pojímá je při tom pohledu. Proč? Co vidí? Co se děje? — Ó hrůza hrůzoucí! Slunce zářící v plném jasu na nebi pojednou zhasíná, tmí se víc a více, až úplně se zatmělo a tma, příšerná tma pokrývá celou zem. Vypravuje sv. Matouš: »Od šesté pak hodiny stala se tma po vší zemi až do hodiny deváté,« — tak že i hvězdy probleskovaly na nebi. Vyděšeno z poledního klidu svého vylétá ptactvo v skřeku divokém, vyplašená zvíř lesní pobíhá zmateně hledajíc svá doupata, i v městě Jeruzalemě panuje strach a hrůza. Ulice jsou jako vymřeny, všechno prchá ustrašené do domův a skrývá se v trapném očekávání těch věcí nastávajících a v mnohém již probouzí se svědomí!

A jaký také div? Bylotě ono zatmění slunce docela mimořádný a přímo zázračný úkaz. Neboť za jedno měsíc byl právě v úplňku a tu podle zákonů přírody a určitých výpočtů hvězdářů není úplné zatmění slunce ani možným; za druhé, zatmění to trvalo dle Písma po celé tři hodiny (dle počtu našeho od dvanácté v poledne až do třetí hodiny odpolední), kdežto jindy zatmění slunce jen krátkou dobu potrvá a hned zas přechází; zázračným bylo za třetí, poněvadž viděno bylo po celé zemi, kdežto jindy úplné zatmění slunce jen na některých místech zeměkoule viditelně bývá. Důkazem toho všeho, že i tehdejší pohanští učenci zaznamenali neobyčejný ten úkaz přírodní v letopisech, jako na př. Dionys Areopagita, meškaje té doby v Egyptě,

napsal o tomto zatmění: »Buď trpí Bůh, světa Tvůrce, nebo se v trosky rozpadá celý svět.«

Není jinak, zázračné to slunce zatmění bylo patrným a neklamným svědectvím nebes o Kristu Ježíši, že nevinný jest a v pravdě Bohem a Pánem světa. Splnilo se tu slovo proroka Zachariáše, řkoucího: »I bude to den jeden, kterýž je znám Hospodinu, ne den, ani noc!« —

Než, moji drazí, to příšerné temno a dusno v přírodě bylo jen obrazem, odleskem těžkého smutku v srdci Ježíšovu na kříži. Rozloučiv se v třetím slově s Matkou svou, sklonil zemdlenou hlavu k prsům a pohřížen v hluboké moře svých bolestí, mlčí. Mlčí však toliko ústy, v srdci svém modlí se tiše k Otci nebeskému, přinášeje Mu v obět život svůj, muka svá i smrt svou. Tři dlouhé hodiny již trvá to hrůzoděsné divadlo v přírodě i na kříži. Co chvíli ubývá mu tělesných sil, bolestí pak přibývá vždy více až dostupují stupně nejvyššího. A tu nastojte, jako tam přírodu tma děsná pokryla, tak obklíčila i duši Kristovu jako těžký mrak — bezutěšenost a opuštěnost — asi tak, jak ony trpitele Joba, když propukl v nářek, že v největším hoři Bůh ho opustil. —

I Ježíš na kříži pozvedá zsinanou tvář vzhůru, a jako zasténání větrů v hustém lese zavzní z úst Jeho do noční temnosti — do světa širého hlasem velikým slovo čtvrté: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!«

Ó slovo děsné! Andělé, nebe i země se tě hrozí!

Ó slovo tajuplné, proč as vypustil tě umírající Spasitel z úst svých? Co máš znamenati, co hlásati světu? Ó duše křesťanské, sestupte se zase se mnou kolem smrtelného lůžka Kristova a rozjímejte dnes

význam čtvrtého slova závěti Spasitelovy, a sice

1. vzhledem na Ježíše a
2. vzhledem na nás.

»Ó nejsvětější Spasiteli, jenž jsi na kříži největší muka nejen na těle, ale i na duši za nás podstoupil a

slovem čtvrtým vyjevil, budiž dnes sám učitelem naším. I ty, Matko bolestná, pomoz svou přímlovou, bychom slov Synových tak chápali, jak Tys jim rozuměla. Spomáhejte nám Ježíš a Maria!»

DÍL I.

Tříkráte již, jak jsme slyšeli, mluvil Kristus Pán ve smrtelném zápasu svém s křížem. Již byl pamatoval na své nepřátele, již lotru kajícímu odkázal ráj, již učinil poslední porřízení a co jediné ještě měl na světě, Matku svou, odkázal Janovi; nyní teprve pomýšlí sám na sebe, a přichází jaksí k vědomí svého stavu přežalostného a překonán duševní tesknoutou volá k nebesům podivná nám slova: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?»

Jest to snad výkřik netrpělivosti či malomyslnosti neb zoufalosti? Nikoliv, nejmilejší, ale obsaženo tu hluboké tajemství.

1. Především nápadné jest nám tu, proč nevolá Spasitel jako v slově prvním »Otče« nýbrž »Bože«? — Není-liž od věčnosti Synem Boha Otce — až do věčnosti? Nevydal-liž sám Otec nebeský o Něm po dvakráte veřejně světu svědectví tam u Jordánu a onde zas na hoře Tábor: »Tento jest můj milý Syn, v němž jsem si zalíbil?» — Ovšem jest Kristus Pán jako Bůh Synem Božím, avšak Onť také pravým člověkem, a právě na kříži netrpí jako Bůh, nýbrž jako člověk. A tu zvláště vida sebe tak poníženého na potupném dřevě, tak zbědovaného a zraněného od paty do hlavy, musil pocítiti hlubokou propast mezi Bohem a člověkem, a proto volá: Bože můj! — Mimo to užívá zde Kristus Pán k výkřiku svému slov žalmu 21., kterýž doslovně tak začíná a vypisuje umučení a smrt budoucího Messiáše. Chtěl tedy zajisté Spasitel náš ukázati lidu poblíž stojícímu, jak předpovědění onoho žalmu na Něm se vyplnilo.

Rovněž tak pozoruhodným jest, že — jak svaté evangelium výslovně podotýká — pronesl Pán Ježíš toto čtvrté slovo »hlasem velikým«. Chtěl zajisté tím

naznačiti také velikost svých bolestí, jež na kříži snášel, aby se nikdo nedomníval, že snad proto, že zároveň Bohem byl, ničeho netrpěl.

A nyní k hlavní věci, jak se má rozuměti tomu, že Otec nebeský Jej opustil? Zdát se nám nepochopitelnou opuštěnost tato, považíme-li, že s Otcem svým co nejúžeji jest spojen, jak sám pravil: »Já a Otec jsme jedno; kdo vidí mne, vidí i Otce.« — Ovšem, tak jest co do přirozenosti Božské, ale nyní uvažme, že zde na kříži přijal Ježíš Kristus místo hříšníků: »hříchy naše vnesl na dřevo kříže«. — a co takový zde trpí. V této chvíli nevidí v něm Otec nebeský Syna svého, nýbrž zástupce hříšného člověčenstva; vidí v Něm beránka obětního, kterýž umřítí má za hříchy celého světa. Jako s hříšníkem tedy s Ním nakládá, vzdaluje od Něho lásku svou, nedaje mu již pocítiti onu vnitřní útěchu, již mu posud skýtal a ponechává Jej úplně bolestem. Toť ta opuštěnost, na niž žaluje umírající Ježíš: »Bože můj, proč jsi mne opustil!« — Nepřichází již žádný anděl s nebe s posilou a útěchou, jako přišel k Němu v zahradě Getsemanské, jako přišel k třem mládencům vrženým do pece ohnivé, ochlazuje žár ohně, jako přišel k Petrovi do žaláře vysvobodiv ho z okovů, jako přišel k Danielovi v jámě lvů přinášejce posilu a pokrm — nepřichází již žádná pomoc s hůry. Ježíš Kristus zanechán úzkosti a trápení svému a to pro Něho mukou nejvyšší!

Toť ten rozdíl veliký. Trpěli sice i sv. mučenníci převeliké bolesti a trápení, a přece i v největších mukách veselili se, Boha chválili i zpěvem nejednou. Na příklad sv. Vavřinec pečen jsa na rožni rozpáleném již drahý čas dí k soudci zcela pokojně: »Můžeš mne už nechat obrátit na druhou stranu, na této už jsem dosti upečen!« — Sv. Ignác, mučenník, slyše divoký řev šelem, kteréž jej měly roztrhati, radoval se již nedočkavě řka, že jako pšenice musí zuby jejich býti rozemlet, aby čistým chlebem byl učiněn. Oni pak křesťané, kteří jako známé »pochodně Neronovy«, na kolech přivázáni za živa byli zapáleni a spáleni, všichni společně zpívali Bohu a zpěv jejich do-

jemný umlkal pozvolna, jak jeden po druhém dohořival . . . Nejmilejší! Kdo je sílil v mukách hrozných, kdo je těšil, kdo občerstvoval rosou nebeskou? Spasitel jejich, tentýž Ježíš Kristus, kterýž sám v největším utrpení vši útechy byl zbaven, od Boha i lidí úplně opuštěn. A to významává ten nářek s kříže: »Eloi, Eloi, lamma sabakthani? t. j. Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« —

2. A nyní zbývá nám ještě otázka: proč, v jakém úmyslu asi pronáší Kristus Pán s kříže hlasitě tento výkřik bolesti?

Netáže se nikoliv nebeského Otce, proč Jej opustil, — znát On dobře příčinu toho bolu — nýbrž nás vybízí k přemýšlení o tom, proč tuto hroznou opuštěnost duševní podstoupil?

Především, abychom poznali velikost a tíži hříchů lidských, jež na se vzal, »pro nešlechetnost lidu svého udeřil jsem ho«, dí Hospodin ústy prorokovými: »raněn jest pro nepravost naše, potřen jest pro hříchy naše!« — a zároveň abychom poznali z toho přísnost spravedlnosti Boží. Uvažte jen dobře, duše křesťanské: Pakli Otec nebeský, jehož láska k jednorozenému Synu neskonala jest a nevýslovná — nicméně takové tresty na něho ukládá pro hříchy cizí, a taková muka na těle i na duši naň dopouští: ó jak přísně teprv musí vážit hříchy lidské, jak přísnou pokutu za ně požaduje! . . . A vy, synové a dcery Evíny, vy máte stále hřích jen za maličkost, za dětinskou hříčku ba snad za »kněžské vrtochy«? . . . Vy v hříších a nepravostech ztrávíte celé dny, a večer ku klidnému spánku se ukládáte? . . . Vy hřích na hřích po celá léta hromadíte, jako byste vodu čistou pili, jakoby pranic na tom nezáleželo? . . . Ó slyšte, slyšte dnes to čtvrté slovo Ježíšovo a umoudřete se; pravilť On sám jedenkrát: »Jestliže to stalo se na dřevě zeleném, což teprve na suchém?« —

Připadá mi tu právě na mysl jistý příběh. Společnost čtyř soudruhů řemesla zlodějského, kteří společně nekalé své umění provozovali, přitáhla k jednomu městu,

aby tu také štěstí své zkusila. Před branou města spatřili šibenici, na kteréž visel právě popraven mladík sličné tváře a v bohatém oděvu. Celí ustrnulí nad neobyčejným divadlem tím, tázali se kolemjdoucího měšťana, kdo by byl popravenec ten? I odpověděl jim: »Vlastní syn našeho soudce.« Udivení ještě více tážou se dále, kdo že ho nechal popravit? — a odpověď zní: »Vlastní otec jeho; provinil se proti zákonu a otec na důkaz své nestranné, neúprosné spravedlnosti a na výstrahu všem ztrestal jej podle zákona na hrdle!« — »Ha! kamarádi« — zvolal tu vůdce zlodějův — »zde bychom špatně pochodili; jak viděti, nezná zdejší soudce žádných žertů! Nechal-li oběsiti vlastního syna, jak pak by se vedlo teprv nám? Myslím, abychom zde řemesla svého dočista zanechali.« —

Výkladu k tomuto příběhu není zajisté třeba, abys pochopil, k čemu i tebe, milý křesťane, vybízí kříž a to čtvrté slovo s něho dnes se ozývající. Proto zjevuje ti umírající Kristus tu hroznou opuštěnost svou, abys hříchu zanechal, abys i ty jednou nebyl od Boha opuštěn na věky věkův; neboť trest to zavrženců v pekle. —

Zajisté žalobou trpkou nad takovými to nešťastníky byl také výkřik umírajícího Ježíše; neboť vševědoucím okem svým viděl ty tisíce a milliony duší, na nichž všechno to Jeho utrpení bude jednou na dobro zmařeno, viděl ty nešťastníky všech věků, kteří Mu za to vše budou spláceti nejhorším nevděkem, nevěrou, nenávistí všeho co Božího, jimžto ten bolestný Jeho kříž bude jen na posměch, pošetilstvím a bláznovstvím, jemuž než by sloužili, raději na věky zahynou! A nad těmi zahorekoval Kristus Pán. — —

Ejhle, nejmilejší, toť ten hluboký smysl čtvrtého slova Kristova: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« Jeho přesmutná opuštěnost má ti býti, milý křesťane, výstrahou před věčnou opuštěností v pekle; avšak trpí Ježíš Kristus opuštěnost svou také proto, abys ty nebyl v utrpení svém pozemském opuštěn, o čemž

DÍL II.

Smutně a žalostně znělo čtvrté slovo z úst umírajícího Ježíše do děsné temnoty: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« Ale ach, kolikráté asi od té chvíle vyšlo v hořkosti a bolesti z úst trpícího člověčenstva, ač mnohdy bezprávně, rouhavě.

1. Ovšem jest utrpení a bol údělem nás všech lidí bez výjimky a poučení Zjevením Božím známe toho původ a příčinu. Vímeť, že kletba Boží již od počátku stihla zemi tuto a člověk za pokutu z ní se živiti má. Co tedy možno nám krásného a blaženého na ní očekávati? Trní a hloží rodí nám země, bol a útrapy udílí nám svět, trud a bídu působí nám tělo naše. Od prvního takřka kroku v tento svět krvácí noha naše, a neustane, až bezvládná se v rakev uloží. Od prvního úderu srdce zní to nitrem naším jako teskný umíráček věstící nám na pouť života trampoty a strasti, bol a kříže. A zda jinak v jiných světa končinách? Ó poutníku, projdi svět křížem krážem, od východu na západ, od jihu na sever, vstup do paláců knížat, vkroč do chat chudasů, taž se bohatýrů, velikánů světa, ptej se nuzáků hladových... všude, všude najdeš cos společného — a to kříž.

Než, svět náš převrácený a synové jeho nechtějí tomu věřiti, tak že to vůle a soud Boží! Ne slzavé údolí, nýbrž ráj usměvavý a nebe učiněné chtějí míti zde už za živa, a proto, dotkne-li se některého z nich jen dosti malý i zaviněný kříž, tu volá hned rozhořčen a roztrpčen k nebi: »Bože! proč jsi mne opustil! již mne neznáš, již o mne nevíš, jsem ztracen, ztracen!...« a již již chápe se známého provazu Jidášova, neb sáhne po jiném, modernějším nástroji, aby samovraždou zbavil se kříže i života! —

Ano, to jest nyní ten všeobecný lék na všechny světové bolesti a rány; jiného léku nynější pokolení nezná pro utrpení než — zoufání a sebezmar! Tu na př. hráč hledá na bursách neb v hernách v odvážných sázkách štěstí své; sází nesmírné sumy peněz na jediné

číslo; tím více sází, čím víc prohrává, až prohrá poslední, co má, a uvrhne sebe i rodinu v chudobu. Chudobu však snášeti před světem to nechce, a raději s výkřikem: »Bůh mne opustil!« prožene si kulí hlavu. — Tu zas opilec, spustnuv na těle i na duši prolil hrdlem celé jmění své, i věno své manželky, stal se lupičem na své vlastní rodině, a když není již, kde co vzít, v posledním omámení svém vyčítá také nebi: »Pán Bůh mne opustil — tedy pryč s tohoto světa!« a vrhne se do hlubin. Tu opět dívka, ondy chlouba rodičů, radost učitelů zmámena světem dala sluchu sladkým slovům lichotivým; dala víry slibům bídného člověka; pro něho zbavila se modlitby a Boha, ctnosti a nejdražšího pokladu dívky na světě — až hanebně ošizena a nemajíc síly snášet hanbu před světem vrhá se na koleje pod vlak... Tam zase p o d v o d n í k; platí dosud před světem za poctivce, zatím však doháněn ženou marnotratnicí sáhne po cizím statku do pokladny mu svěřené, ale mimo nadání odhalen podvod, — jak by mohl před světem stát na pranyři? raděj smrt jedem! . . . Než, kdož by mohl vypočítat všechny ty nešťastníky a nešťastnice! — Děsno až věru, o jakých samovraždách nám denně noviny vyprávějí. Také jedno ovoce té novomodní osvěty! . . . A ti všichni nešťastníci nařikají obyčejně: »Bůh, Bůh mne opustil.« Ó zadrž, smělče rouhavý, a neber nadarmo to slovo umírajícího Ježíše, Neopustí tě Bůh — ale ty Boha! Poslyš, když na naši zemi zavládne mráz a sníh, když pohyne všechno kvítí, když zpěvné ptactvo vystěhuje se odtud a mrazem ztuhne všechen život na zemi, je tím vinno slunce? Nikoliv, to stojí stále na svém místě, ale vinu má země, že se od slunce tak odvrátila, že paprsky jeho nemohou ji již zahřívati. — Tak i Bůh stejnoměrně působí a nemění se. Stejně dává milost svou a žehná jako před věky; ale člověk se od Něho odvrátí, opustí víru a modlitbu, nechce nic věděti o Kristu ukřižovaném, a co za nás nevinně a dobrovolně vytrpěl; potom arcí navštíví-li takového kříž, schází mu trpělivost a oddanost do vůle Boží; a odtud ta citlivost, nedůtklivost a nevrlost na všeliké utrpení na světě. Jen ničeho trpěti, jen žádný

kříž — a nežli něco trpěti, raději si život vzíti — to je zásadou nynějšího světa!

Ó děsná ty přišero samovraždy, tys dcerou nevěry!

Chudý nádenník vyšel si časně z rána, by v okolí londýnském suchého chrastí k pálení nasbíral. Tu zpozoroval v lese slušného pána, dle oděvu důstojníka, an sem tam přechází. I skryl se za dub, by jej pán nezahlédl. Pojednou vytáhne tento bambitku a namíří proti hlavě své. Dělník vyskočiv z úkrytu svého vytrhne mu z ruky nástroj vražedný; ale důstojník tasí kord, chť ho probodnouti. »Jen bodni,« vece dělník, »nebojím se smrti jako ty; ba umím více ještě než to, umím trpěti! Popať na mne! Vidíš, dvacet let už tru bídu. Mám ženu mrtvicí raněnou a k tomu pět nahých dítek volá ke mně co den o chléb; a já přece nezoufám, ale v Boha důvěřuji. Modlím se a trpím! A ty v takovém čestném postavení! . . . Ó kéž bych byl na místě tvém!« — A důstojník zůstal jak omráčen státi — zakryl tvář svou, styděl se před chudšasem. Na to obdarovav jej štědře slíbil, že od té chvíle vše, ať jest cokoli, trpělivě ponese. »Ano, pane,« dodal dělník, »nejnešťastnější jest ten, kdo opustil sebe, a sebe opustil, kdo Boha se spustil!« —

2. »Bože můj, proč jsi mne opustil!« — Tak slycháme naříkati i mnohého spravedlivého křesťana, když neštěstím, bolestmi, trápením přemožen bývá, ale také neprávem; neboť kříže a utrpení nejsou opuštěním, nýbrž naopak navštívením Božím, ba nejednou tou největší milostí pro člověka. Jen na člověku záleží, jak se v kříži tom zachová; a jak se máš zachovati? — Jako Kristus Pán. Ano, bratře, sestro, když nadejde ti ta smutná hodina utrpení, nechť si jakéhokoliv, když obklíčí i tebe jako černý mrak sklíčenost a duchovní opuštěnost: tenkrát popať na Ježíše ukřižovaného. Jestliže kdo na světě, mělť zajisté On všecku příčinu k nářku — k zoufání. Přibít na všech údech v místech nejcitlivějších, že sebou ani pohnouti nemohl, pni na úpalu slunečním v tříhodinném bolu beze vší úlevy a pomoci! Každý churavec strádající na lůžku bolestném alespoň hlavu co chvíli ukládá v jinou stranu, nadlehčí

trochu bolavým údům, ale Ježíši Kristu sebe menší pohnutí hlavou nové jen bolesti působilo. I ten poslední chudás nalezne v nemocnici milosrdnou ruku, která mu v poslední hodině ulehčí, ale Kristu! — Ten lid pod křížem se takřka pase na Jeho mukách, neřku-li, aby Mu ulehčil. A co činí Kristus na kříži? Trpí a mlčí, modlí a obětuje se Bohu.

Ejhle, trpiteli křesťanský, uť se tomuto umění. Co pro Bůh pomůžeš si svou netrpělivostí, svým nářkem a reptáním proti Bohu? Kříž se nezbavíš, nýbrž sobě i svým přitížíš. Tu nejlépe jest snášeti bolesti v tiché odanosti, modliti se a Bohu obětovati všechno utrpení jako pokání za minulé hříchy své; tak si získáš nesmírných zásluh pro věčnost. Jak mnohá duše prostínká vyzná se v tom lépe, než některý vznešený učenec! Poslyš:

Asi před padesáti lety ležela v jednom předměstí vídeňském ubohá stařenka nemocná a to již po mnoho let. Bolestnou dnou byly téměř všechny údy její zkrouceny tak, že se na lůžku ani hnouti nemohla bez bolesti. Jednoho dne navštívil ji kardinál kníže Alexander Hohenlohe a pravil: »Vás, matičko, musí Bůh obzvláště milovati, že vás tak těžkým křížem navštěvuje.« — »Ach Bože,« vzdychla si stařenka, »děkuji pěkně za útěchu, otče duchovní. Ano, ano, veliký kříž, veliká bolest, ale také veliká radost!« — »A což, neprosila jste nikdy Pána Boha, aby, je-li to Jeho vůle, bolestem vašim aspoň ulevil?« — »I děj se vůle Boží,« odpovídá stařenka. »Už je tomu nyní 17 let, co mne bolesti ani neopouští, a tak jsem jim už uvykla, že myslím, že to jinak ani býti nemůže. Ta bolest oblíbila si mne a já zase ji, a tak to chodí dobře. Bezpochyby nechává mne Bůh trpěti očištec můj již zde na zemi; nu buďsi, lépe zde než tam!« — »Milá matko,« dí zase kněz, »jak vidím, dává vám Bůh skutečně veliké milosti, zdaž Mu také za ně děkujete?« — »Ó modlím se přes tu chvíli a říkám: Ty můj tatíčku nebeský, vždyť jsem dítě Tvé a Ty otec můj! To mi stačí k upokojení. Že mne opravdu miluje, to mi praví mé bolesti. Přitížil-li se mi někdy,

tu si říkávám: A kdo jsem já a kdo Ty, můj Bože? Já hříšnice a Ty můj Bůh ukřižovaný. Co Ty vše snášel jsi z lásky ke mně! Ó já Tebe miluji — a Ty miluješ mne, co by se mi tedy mohlo státí na škodu duše mé? Tak se modlím a tak trpím 17 let.« — A já dodávám, tak má činiti pravý křesťan, a nebude nikdy zoufanlivě volat: »Bože můj, proč jsi mne opustil.«

3. Tak jediné mohl a měl by volati hříšník Bohem opuštěný, ale bohužel, ten právě necítí opuštěnost svou! — Jak že, jest to možné, by Bůh, jenž otcovsky pečuje o ptáče v povětrí, o kvítko polní, člověka opustil? — Ano, Nejmilejší, vzdaluje se někdy Bůh i od duše spravedlivé a nechává ji trpěti tesknost a sklíčenost, jak se to dočítáme na př. v životě sv. Terezie; ale to bývá spasitelnou zkouškou, po níž tím větší utěšení následuje; avšak nejednou opustí Bůh nadobro hříšníka zatvrzelého, jenž zúmyslně v životě nekajícím setrvává; a to jest pak nejtěžší trest hříchův.

Nikdo zajisté na světě není tak shovívavým jako Bůh k hříšníku. On netrestá hned, On čeká, volá, budí hříšníka po dlouhá léta, poskytuje mu času i příležitosti i prostředkův, aby se obrátil. Vidí-li však Bůh, že hříšník všech milostí zneužívá a maří a o žádném pokání a obrácení slyšeti nechce, tu konečně odvrací se od něho, opouští jej a zanechává zkáze hříchů jeho! — Můželiž býti smutnějšího stavu pro hříšníka? Zhaslo mu slunce milosti a pravdy, vyschnul mu pramen života; on nevěří již, on nedoufá, nemiluje; srdce jeho jest jako ledovec alpský, jehož žádné slunce neroztaje, kdyby sebe více pálilo. Tu je prázdno, pusto, mrtvo, marný všeliký pokus jej k Bohu obrátiti, spíše bys mrtvolu vzkřísil! Ten a takový hříšník mohl by jediné právem naříkati: »Bůh mne opustil!« Ale spíše Bůh lká nad ním než on nad sebou — jak ondy Kristus plakal nad městem Jeruzalémem: »Ó bys poznalo, co tobě jest k pokoji, ale nyní skryté jest před očima tvýma!«

Zda nesetkáváme se s takovými nešťastníky zde na zemi? Za našich dnů bohužel dosti často, a to zvláště na loži smrtelném; nešťastník i tu zůstává hluchým a

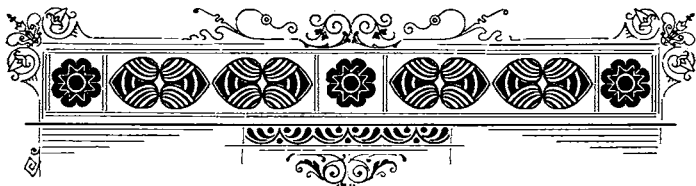
slepým a tvrdým jako kámen, nechtě o Bohu ani slyšeti. V Itálii nemohly jednoho umírajícího žádné prosby a domlouvání k tomu přiměti, aby činil pokání a s Bohem se smířil. Když pak příbuzní jeho nepřestávali naň doléhati, obrátil se a příšerným hlasem odpověděl: »Chléb jest tvrdý a nůž je tupý!« — a to byla poslední jeho slova; v nekajicnosti zemřel. —

Chraň nás Bůh všechny konce takového. Jsi-li však nicméně mezi námi takový hříšníku zatvrzelý, pak obrací se ono čtvrté slovo umírajícího Ježíše na tebe v znění: »Synu, dcero, proč jste mne opustil!«

Ach, duše křesťanská, platí-li tobě výčitka tato, ó vrať se, vrať se k Němu, dnes volá po tobě hlasem velikým, vrať se, pokud čas, sice budeš jednou hořkovati v ohni věčném: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!« —

Ty pak, ukřižovaný Spasiteli náš, pro onu hořkou opuštěnost Tvou, která Tě na kříži obklíčila, dej nám síly a trpělivosti v křížích našich a chraň nás vší zoufalosti. Ó tresci, muč a trap nás zde na zemi jak chceš, jen s milostí svou nevzdaluj se od nás! Ó Bože náš, prosíme, neopouštěj nás tenkrát, kdy všechno vlastní nás opustí — v hodině smrti naší. Amen.

V.

*„Potom vida Ježíš, že všechny věci
dokonány jsou, aby se naplnilo Písmo,
řekl: Žízním!“ (Jan 19, 28.)*

ÚVOD.

Veliký král a kajicník před Bohem, David, přitáhl jedenkrát s vojskem svým před tábor Filistinských, kteří byli v Betlemě. Bylo vedro veliké a krále trápila nesnesitelná žížeň; i řekl: »Ó by mi někdo dal pítí vody z cisterny, kteráž je v Betlemě u brány!« (Bylať voda v okolí Betlema obzvláště chutná.) Uslyševše vojínové žádost svého krále, vydali se tři nejjudatnější pro vodu. Probili se s mečem v ruce šťastně skrze vojsko Filistinské, navázili vody z cisterny betlemské a přinesli Davidovi. Již vztáhl dychtivě po ní ruku svou, aby svažil vyprahlý jazyk, než tu pohlédl k nebi a pomyslení na spáchané hříchy proniká duši jeho, a aj, s povzdechem hlubokým vzdálil vodu od úst, nechťel jí píti, ale, jak praví Písmo (2. Král. k. 23.) obětoval ji Hospodinu. Zajisté velikou obět přinesl David tímto zapřením sebe Bohu.

Nejmilejší, podobnou obět, toliko ve vyšší ještě míře, podstupuje tam na kříži božský trpitel Kristus Ježíš, podrobuje se dobrovolně úmorné žízni, kteráž jsouc neukojena, bývá jednou z největších útrap lidských.

Ve žhavé poušti saharské bloudí poutník osamělý, s námahou všech sil svých vleče nohy mdlé horkým hlubokým pískem. Toužebně, dychtivě, ba zoufale ohlíží se na vše strany, hledá a pátrá vytrěštěnýma očima — a po čem? Hledá snad chladný stromů stín na zelené oase? Či snad pohostinný lidský příbytek k oddechu, k odpočinku, k noclehu? Či cesty ztracené? — Ó nikoliv, nýbrž pátrá po prameni vody; ach, vody, jen krůpěj vody jest to, o niž prosí nebe, neb zmírá chudšas žízní palčivou — a nenalezne-li vody, zhyne v tom moři písku, jako tisícové před ním a poslední slovo na rtech jeho jest: »Vodu! Žízním!« — Tam opět na bojišti vojín těžce raněný sklesne kdes opodál na zem, kde zapomenut, opuštěn bolestně vzdychá; ach, pálíť jej rány hluboké a krvácí, až dokrvácí a poslední jeho zmírající vzdech — jak že zní? Vodu, ach, žízním! — A trapné »žízním« bývá též posledním slovem nemocného, jehož vnitřnosti tráví a šíří oheň neuhasitelné horečky, jako šíří a sežhe úpal sluneční zvadlé kvítko na vyprahlé stráni...

A slyš, tentýž bědný, tentýž hlas prosebný ozývá se i s kříže na Kalvarii jako páté slovo: »Vida Ježíš, že všecky věci dokonány jsou, aby se naplnilo Písmo, řekl: Žízním!«

Již plné tři hodiny trvá utrpení Ježíšovo v největším úpalu poledního slunce, ó toť věčnost muk beze vší úlevy. Nyní však již se blíží zvolna ten poslední okamžik smrti, a tu, jak jsme slyšeli, dostavuje se umírajícím zadržané žížeň. Tak i Ježíš Kristus, když byl v posledních hodinách všechny možné bolesti na těle i na duši vytrpěl, chtěl i této se podrobiti a zakusiti i té trapné a úmorné žízně; dobrovolně ji nésti chce, jak ondy král David. Aby pak svět i o této oběti zvěděl, proto volá s kříže: »Žízním!«

Co tu as pocítila Jeho zarmoucená Matka pod křížem stojící, slyšíc Syna svého tak úpěnlivě volati! — Nebyl-liž to nový meč bolesti do srdce jejího? Jakou bolestí dojat byl tu i mladistvý Jan, učeník Jeho nejupřímnější! Ó jak je zabořelo to páté slovo Páně, a to tím více, že nemohou Ježíši podati žádoucího občerstvení.

Ach, nejen rosu s trávy, ale slzi svých by sbírali k ukojení žízně Jeho.

Ale nastojte, již, již se Mu dostává ovlažení! Katané slyšíce volání s kříže přinášejí houbu a naplnivše ji octem na yzop nastrčivše podali k ústům Jeho. Ó ukrutnosti lidská — tak novým ještě trápením odpovídáš k tomu úpěnlivému, prosebnému slovu umírajícího Ježíše: »Žízním!« —

A čím pak my, přátelé drazí, čím my chceme slovu tomu odpovědět v posvátné této hodině? Vždyť i nám platí ta prosba tklivá: žízním! Ó nechť alespoň v srdcích našich nalezne slovo to hlubokého a soucitného ohlasu — a upřímné snahy aspoň něčím přispěli k ukojení žízně Kristovy!

Nuže, duše křesťanské, obraťmež se zase s celou duší k svému umírajícímu Spasiteli, představmež si živě smrtelný zápas Jeho na kříži a uvažujme o pátém slovu Jeho:

1. Jaká to byla žízeň, na niž tu Ježíš žaluje a
2. Čím my žízeň tu hasiti máme.

Ty pak, předobry Ježíši, shlédni milostivě s kříže svého na toto shromáždění věřících. Žízeň po slově Božím přivedla je sem, a já mám ji ukojiti z pramene věčné pravdy; než prázdným jen zvukem zůstanou slova má, nedáš-li Ty jim síly a požehnání. Ó spomáhež nám tedy, Ježíš a Maria!

D Í L I.

»Žízním!« Jediné jen a krátké slovíčko zní tentokrát z úst Kristových, ale tolik tajemství v něm, že by celé knihy naplniti mohlo.

Tažme se nejprve:

1. Jakou že žízeň trpí tu Spasitel náš? — Žízeň těla především. Ovšem, bude to mnohemu podivno, že ten, který až dosud na žádnou z krutých svých bolestí nenaříkal, žaluje tu na žízeň. Než, tak bývá. Čtemeť na př. o sv. Emmeranu, mučeníku, že byl k sloupu

přivázán a na celém těle ukrutně mučen a pak údů těla jednoho po druhém zbavován, ale při všem tom tryznění dlouhém nestěžoval na bolesti svých ran, nýbrž jediné na žížeň! Tak i jiní.

Co divu, činí-li tak i Ježíš Kristus! Uvaž jen, milý křesťane, a sčítej ty rány, útrapy a námahy, jež Mu bylo dosud podstoupiti. Již dne minulého v zahradě Getsemanské přestál těžký, smrtelný zápas, v kterémž zármutek, strach a úzkost smrtelná tou měrou Ho obklíčily a takou bolestí srdce sevřely, že tělo přemoženo k zemi skleslo a pot v podobě krůpějí krve z něho na zem se řinul. Odtud sláb a zemdlen, provazy svázán, byl vlečen do města k Annáši a Kaifášovi na soud a odtud po vynešeném rozsudku uvržen do temného žaláře, kde po celou noc nelidští pochopové Jej trýznili, tak že ani kratičký spánek nesnesl se na oči Jeho. A hned z rána zas vlečen jest ulicemi jeruzalemskými tu k Pilátovi, tu k Herodesovi, a zase zpět, nemaje ani chvilky oddechu. A tu v domě Pilátově, ach, patř, milý křesťane, ten ukrutný sloup bičování! Ó co krve přesvaté tu prolito! Patř dále tu korunu trnovou, kteráž dokončila na svatě hlavě, co u bičování bylo ušetřeno. A co teprv říci mám o té těžké cestě křížové, kterouž s největším napnutím sil, za poledního vedra obtížen křížem musil konati, jejížto každý krok krví byl znamenán, až konečně úplně vysílen na kříž uvržen, na rukou a nohou hřeby proboden a na kříži vztyčen jest, na němž už po tři hodiny pňl ach, kdo se tu může ještě diviti, že po takové ztrátě krve útroby těla Jeho vyprahly a palčivá žížeň sálala v hrdle Jeho? Vždyť nad to vše od poslední večere neměl v ústech ni pokrmu, ni kapky vody. Stékaly sice slzy z očí jeho, stékaly s čela potůčky krve na vyprahlé rty, ale to byly jako krůpěje na žhavé železo . . .

Ó jaká to musila býti žížeň, že všechny ostatní bolesti těla překonala! Tu zajisté splnilo se, co předpověděl žalmista Páně: »Vyprahla jako střepina síla má a jazyk můj přilnul k dásním mým a v prach smrti přivedl jsi mne.« (Ž. 21, 16.)

„Ach, Ježíši! Ty, jenž rosou a deštěm napájíš zemi, Ty, jenž jsi právě otcům nepřátel svých dal vody ze skály, Ty, jenž jsi Eliášovi seslal anděla s pokrmem a nápojem . . . sám nyní lkáš žalostně s kříže: »žízním!« Slyšíš to, Jene, Magdaleno, ó pospěšte přec aspoň douškem jediným svlažiti vyprahlé Jeho rty! — Než, nikoliv, proto nevolal umírající Spasitel toto páte slovo s kříže dolů — vědělt zajisté, jakého »občerstvení« se Mu na to dostane — nýbrž proto, aby se naplnila vůle Otce nebeského skrze proroky zjevená až do poslední písménky. Již všechny jeho strasti od proroků předpověděné se byly dokonaly, až na to, že »v žízní bude octem napájen.« Proto dokládá sv. evangelista, »aby se naplnilo písmo, řekl: »Žízním.« —

2. Než, nejsme ještě hotovi; slovo »žízním« značí netoliko žížeň tělesnou, nýbrž jiné ještě tajemství v něm se skrývá. Ona nesmírná žížeň tělesná jest odznakem ohnivější ještě žízně v Srdci Ježíšově! A po čem se nese tato žádost Jeho Srdce, po čem prahne tato žížeň Jeho duše? Především po tom, aby z lásky k nám a za nás co nejvíce trpěl. — Jak toužil Kristus Pán po tom kříži po celý život svůj! Slyš, duše křesťanská, slova této lásky roztoužené: »Křtem mám býti křtěn« — volá Spasitel — »a kterak jsem soužen, dokavad se nevykoná;« křtem pak tímto rozuměl své krvavé umučení a smrt svou. Když pak se přiblížil den, kdy měl býti v brzku položen jako beránek na oltář kříže, co pravil učeníškům zasedaje s nimi k večeři poslední? »S toužebností žádal jsem tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl.« — A tak i na kříži, ačkoliv přemnohé a přebolestné tryzně podstoupil, více ještě trpěti si žádal, a skutečně by byl i více trpěl, kdyby tak byla i vůle nebeského Otce Jeho. I z té touhy pocházelo ono: »Žízním«.

A proč vlastně žíznil Spasitel po utrpení? Aby krev jeho vylitá všem, všem lidem prospěla, aby všickni nebeskému Otci jeho věrně sloužili a jak sluší a patří Jej ctili, žíznil tedy Spasitel po spasení duší lidských! Vždyť vlastně tato žížeň, tato touha to byla, kteráž Jej

s nebe přivedla na zemi, tato plamenná »horlivost o dům Boží« trávila v útrobách Jeho, řídila všechny Jeho kroky, práce a námahy, »aby hledal a spasil, co bylo zahynulo«.

Z té horlivosti po spáse duší pocházela ta prahnoucí žízeň, již, pně na kříži v smrtelných úzkostech, bolestně projevil. Ký div? Vždyť viděl tehda celou zemi sice plnou lidstva, ale lidstva hynoucího, v temnostech pohanstva i v mrákotách bludův i židovstva; vždyť vidí i kol kříže, tedy u samého pramene spásy zaslepené nepřátele, vidí jednoho lotra se káti, druhého hynouti; vidí, ach, nescíslný počet na věky zavržených . . . a On by přece tak rád všem pomohl a všechny spasil! To vše vyjadřuje to bolestné, to úpěnlivé: »Žízním!« — Ó Ježíši, jaká to láska bezměrná v tom Božském Srdci Tvém. I na kříži zapomínáš na útrapy své a myslíš na spásu naši. Žízniš po nás, nás všechny k sobě zveš a voláš, aby všickni, všickni krví Tvou spaseni byli, a žádný nezahynul! —

Než, nejmilejší, pravil jsem již jednou, že slova umírajícího Ježíše jsou nám závětí a odkazem; a to platí i o pátém slově Jeho.

Ano, drazí přátelé, 18 věků minulo od té chvíle, co zaznělo tam s kříže kalvarského: Žízním! — ale dnes ještě tak volá Spasitel náš, a má k tomu příčin, věru, přehojně. Kamkoliv popatří po tomto světě nynějším, ach, co tu podnes pohanův a modlářů, co tu kacífův a bludařů, jež dosud pravé víry neznají; co tu dále i špatných křesťanův a katolíků, již podle víry své nežijí; co tu nevěrců, netečníků, ba zjevných odpůrců Kristových a rouhačů; co teď hříšníků zbloudilých i svedených, nekajících, zatvrzelých . . . a ti všickni hynou na duši a zahynou na věky . . . Ach, jak nemá žíznit náš Kristus Ježíš dnes po spáse duší!?

Nuže, duše křesťanská, rozumíš této žizni Jeho? chápeš již, co žádá na tobě? abys pospíšila a dle sil svých ukojila žízeň Krista umírajícího, a čím? — tážeš se. Ó podej mu číši svého srdce plnou toho, po čem On žízni, plnou totiž žádosti po spravedlnosti a touhy po věčném spasení, o čemž

D Í L II.

Znám, nejmilejší v Kristu, jednu dílnu tajemnou, kde ustavičně oheň na výhni plápolá, kde dnem a nocí bez přestání a po celý rok se kuje, buší a pracuje; a víte, která to dílna jest? Vy všickni ji v prsou nosíte — jest to srdce lidské. Ano, v srdci lidském to ustavičně vře, ono ustavičně po něčem dychtí a touží, žízní a lační. A co vlastně jest ta touha a žízeň v srdci? Jest to pud od samého Boha v ně vštípený. Tak jako v semínko vložil Bůh moc tajemnou pudící je k vzrůstu, aby totiž do země vsazené klíčilo a rostlo v strom a ovoce přinášelo (neboť toť cíl, k němuž Bůh je stvořil), — tak vložil Bůh i v srdce člověka pud a touhu neukojitelnou po cíli tom, k němuž od Boha je stvořen, po štěstí, po blahu svém . . . A po tomto žízni prahne srdce lidské. Než, vizme, čím ukojují lidé tuto žízeň svou? Dva poháry se člověku nabízejí:

1. Jeden z nich, vonnými růžemi ověncený a naplněný až do vrchu sladkým a opojným vínem, podává ti svět a v něm nabízí ti vše, co rozkošného jen a krásného má; statky a poklady zlata, kratochvíle a rozkoše smyslné, plesy a radovánky, čest a slávu třeptící atd. A milliony millionů jest těch lidí, kteří dychtivě po tomto poháru sahají a plným douškem pijíce žízeň svou ukojit se snaží. Jeden v hromadách zlata a stříbra, druhý v náručí smyslných rozkoší, třetí v luzných snech o cti a slávě světa . . . Vše se hrne šmahem k tomuto poháru.

Ano, ano, moji drazí, snad nikdy nebyla hříšná tato žízeň lidstva po požtících světa tolik rozpoutaná, jako za dnů našich! Nemusím vám to věru ani dokazovati, potřebí jen se trochu poohlédnouti, a všude spatřiti lze, s jakou dychtivostí, ba hltavostí shání se nynější pokolení lidské — téměř již od dětinství po smyslných požtících všeho druhu. Vstávající a léhající nemají jiné starosti leč o to: co budeme jísti, co budem pít, čím dle nejnovější módy odívati a čím se baviti dnes, čím zítra . . . Mimoděk připadají tu na mysl ona slova Písma svatého: „Jakož se dalo za dnů Noe, tak bude za dnů Syna člo-

věka — jedlí, pili, ženili se a vdávaly . . . tak za dnů našich. Úprkem žene se teď většina lidstva tímto směrem za svým štěstím a blahem — ale klamným a falešným !

Vidímeť to na vlastní oči, že, čím více lidské pokolení tímto převráceným světa proudem uhání, čím více děsivému rozkošnictví se oddává, upadá jen do tím větší bídy duchovní, zabředá tím hlouběji do mravní spustlosti. Vidíme, jak mnozí celá léta stráví pošetilou honbou za domnělým blahem svým a když se domnívají, že již je ulovili — byla i to zas jen bublina mydlová a ten medosladký nápoj v poháru nabízeném změnil se jím v ocet, ba v hořký pelyněk, ne-li dokonce v jed, jímž mnohý zahynul. Ne, ne, moji milí, neklamte se. Tento pohár, jež svět vám podává, nikdy žízeň vaši neukojí, duši vaši nenasytí a neoblaží; proč? poněvadž k tomu nás Bůh nestvořil, svět a rozkoš jeho není cílem naším, a proto ani celý svět se všemi poklady svými není s to vyplniti tu prázdnotu v duši naší.

O tom se důkladně přesvědčil král Šalomoun a na konec praví: „uzřel jsem ve všech těch věcech marnost, . . . marnost nad marností a trápení ducha!“ O tom též přesvědčili se mnozí jiní — jak největší rozkoše světa obrací se v niveč.

R. 1662. bylo na Jindřichově Hradci velmi hlučno, neboť jediný syn slavných knížat Slavatův slavil své zasnoubení s Klárou z Atthemsů. Podle tehdejšího mravu střídaly se tu den po dni všechny radovánky, jakých jen svět má, hlučné hostiny, plesy, turnaje, honby, atd. Všechno tonulo v rozkoších a nejvíce mladý Slavata, neb viděl nejvroucnější tužby srdce svého splněny, po boku svém spanilou nevěstu, před sebou utěšenou dráhu života růžemi posetou. Konečně se odbyval poslední, veliký hon v rozsáhlých lesích. Než, mladému Slavatovi nepřálo štěstí, ničeho nemohl ulovit; a proto shlédnuv statného jelena, opustil ostatní družinu a hnál se sám po něm lesem a houštím. Než tu pojednou — co se to děje? — půda pod nohama mu povolila a v okamžení zmizel s povrchu země. Spadnul do hluboké vlní jámy klestím pokryté, jaké tehdáž v lesích léceli na dravou zvěř. I

čekal, kdy se lovci přiblíží a jej vysvobodí; dával znamení lesním rohem, ale marně, nikdo nepřicházel. Již se schýlil den ku konci, nadešla noc, na obloze vysoko nad korunami stromův usmívaly se mile hvězdičky — a mladý Slavata? Včera ten nejšťastnější člověk světa, oplývaje vším, co jen srdce si přeje — a dnes — opuštěn, v hluboké jámě v širém lese, snad za živa pochován. »Ó Bože,« zaúpěl, »co je všecken svět a bohatství a rozkoše jeho! Jsem šlechticem z nejslavnějšího rodu, tak bohat, tak šťasten — a co mi to vše pomůže, umřu-li zde a nesmířen s Bohem, octnu-li se tam na věčnosti?« . . . V takových myšlenkách, v takových modlitbách strávil celou trapnou noc. Nastalo jitro a Slavata opakoval čas od času zoufalé volání o pomoc, ale jenom ptactvo lesa mu odpovídalo. Hlad a žízeň se dostavily a údy jeho zemdlávaly. Již zase slunce dokonávalo dráhu svou a dosud žádná pomoc nepřicházela. Ovšem hledal ho po lesích všecken lid zámecký, ale naléztí jej nemohl. Tu Slavata poručiv se Bohu a poznáv marnost a nicotu všeho světa, padnul na kolena a seprav ruce učinil svatý Bohu slib, že bude-li odtud za živa vysvobozen, všeho, co na světě milého a drahého má, se odřekne, opustí a Bohu jedině bude sloužiti. — V té chvíli ozvaly se nahoře lidské hlasy, Slavata byl vysvobozen, s jásotem přiveden na hrad v náruč svých milých — než on, když se byl pozdravil, opustil vše, hrad, rodiče i nevěstu, všecken svět a vstoupiv do řádu Karmelitánů, tam zemřel r. 1712. — jako poslední Slavata.

Ano, vše, co na světě, jest marnost nad marností a trápení ducha! Proto dobře napsal sv. Augustin: »Srdce naše jsouc pro Boha stvořeno nepokojným jest, dokavad v Bohu neodpočine.« I volám tedy se žalmistou Páně: »Synové lidští, dokavadž těžkého srdce? (budete) Proč milujete marnost a hledáte lež?

Ano, vy synové a dcery světa a světu oddaní, kdy to pochopíte? Víte, co počínáte? Víte, co žíznicímu Spasiteli k ukojení podáváte? — Ocet, ocet palčivý a sžíravý, ocet smyslnosti, ocet hříchův a nepravostí, ocet netečnosti o věci nebeské, nedbalosti o duši svou, zkrátka

ocet horší, než mu podali katané. Ano i nad vámi naříká Spasitel: »V žízni mé napojili mne octem!«

2. Ó duše křesťanská chtěla bys i ty nadále svého žíznícího Ježíše takto napájeti? — Ó slyš přece úpěnlivé a prosebné Jeho slovo: »Žízním!«. Ono platí i tobě a tys slyšela, po čem žízni — po spáse tvé.

Ó sáhni tedy hbitě po druhém poháru, jež ti nabízí Bůh a z toho pij. Jest sice ovínut trním, obsah jeho jest zpočátku hořký, ale přemůžeš-li první odpor, změní se ti v sladkost, jež bývá předtuchou nebe.

Co míním tímto pohárem? — Ó má duše drahá, obrať tu žízeň srdce svého po Bohu a věcech nebeských, žízni, jak říkával Kristus Pán, »po spravedlnosti«, t. j. pohrdni tou marností a pošetilostí světa, který dnes nebo zítra opustíš a započni již jednou Bohu věrně sloužiti; vystříhej se zlého a konej dobré skutky; snaž se zalíbiti Pánu Bohu a pracuj neunavně na spáse duše své. Roztouží se po Bohu jako nejvyšším dobru a po životě věčném! Neboť, moji draží, život po smrti v jisté míře bude pokračováním života vezdejšího; kdo tedy tam jednou chce k Bohu přijíti, tváří v tvář Naň patřiti a Jej požívati, musí u věci té již zde počíti, již zde Boha milovati a Jemu věrně sloužiti; a nemůže tam pokračováno býti v tom, co zde se nezačalo! —

Nuže, k tomu se obrať, milý křesťane, toť ta svatá žízeň, o níž pěje žalmista Páně: »Bože můj, k Tobě z jitra bdím. Žíznila po Tobě duše má, jak mnohonásobně po Tobě tělo mé,« (Ž. 62.) — A opět jinde: »Žízní duše má po Bohu silném, živém. Kdy pak přijdu a ukáží se před tváří Boží?« — Toť ta žízeň, jež se Bohu líbí, jižto Kristus Pán sám blahoslaví, řka: »Blahoslavení, kteří lačnější a žíznější po spravedlnosti, nebo oni nasyceni budou!« Toť ta žízeň, v níž jedině nalézá duše lidská kýženého pokoje a blaha již zde na zemi a tím více tam na nebi. Toť ta žízeň, kterouž prahli všichni ti svatí a světice Boží zde na zemi; toť ta žízeň, jež zalidnila širé pouště egyptské poustevníky a naplnila mnichy tisíce celí samot klášterních . . .

Pravdu tuto dobře poznal a pochopil k velikému štěstí svému jistý mladý šlechtic. I jemu k nohám složil svět své poklady zlata, své vavříny slávy i pohár rozkoší všelikých a děl: »Toto všecko tobě dám — chceš-li mi sloužit!« — »A jak dlouho«, táže se šlechtic, »budu moci toho užívat?« — »Snad 50, 60, snad 80 let«, zní odpověď. — Tu zvedne jinoch oko k nebi. I spatří tu město překrásné, město zbudované ze zlata a drahokamů, ozážené světlem neznámým, nevyslovitelným a uprostřed města prýští potok nejčistší radosti a pokoje ničím nezkaleného, tu kynou dále koruny třpytné a palmy nevadnoucí... a hlas Hospodinův doznívá k němu: »Toto všechno má býti tvým, budeš-li mi sloužit!« — »A na jak dlouho, Pane, má to vše mi náležeti?«, táže se zas jinoch. A odpověď zní: »Na vždy! Na věky věkův!« — Tu zavrhuje a odmítaje od sebe svět i se všemi sliby jeho zvolal jinoch šlechtyn: »Jak bych mohl milovati tu marnost, tu plevu nicotnou! Ne, nikoliv — Bohu jen věčnému má bít srdce mé; nebo k něčemu vyššímu stvořen jsem, než ten svět jest!« — A jako jelen žíznící spěchá ku prameni vod, tak i jinoch onen žízně po věcech nebeských spěchal od ctnosti ke ctnosti a již co osmnáctiletý mládenec dosáhl té svatosti, v níž stkví se na oltářích našich jako světec Bohem oslavený, jménem Stanislav Kostka! —

Ejhle, toť ta žízeň svatá — touha po nebi, již umírající Spasitel na nás žádá. Říkávaltě: »Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho: ostatní bude vám přidáno.« — Tím, duše drahé, nejlépe byste ukojily trapnou žízeň Božského Trpitele!

3. Než, žel, pře žel, že tak málo, kdo tuto žízeň Kristovu chápe, že mnohý z nynějších křesťanů tak málo se stará o spravedlnost, o nebe, o spásu duše své, jako by to všechno nestálo ani za řeč, ani za vzpomínku; tak to všechno nechává pouhé slepé náhodě, ať to s ním tam jednou dopadne, jak dopadne! — Ó pošetilci, ubozí zaslepenci, táží se vás: Byl by Ježíš Kristus za nás tolik podstoupil a trpěl a též úmornou

žízeň snášel, kdyby to všechno, jak vy myslíte, nestálo za řeč? — Ó jediné to bolestné slovo s kříže: »Žízním«, musí vás přesvědčiti o tom, jak falešně soudíte, jak šeredně sebe klamete a šálíte!

Ty pak, ó duše křesťanská, měj vezdy toto páte slovo Ježíše na kříži na paměti! Necht' vždy a všude, kudy kráčíš, zní ti v uších to úpěnlivé, to prosebné: Žízním! — Jeť to také odkaz tvého umírajícího Spasitele, a tobě též platí; ó poslechni ho, a vyplň jej! Slyšela jsi dnes, co všechno tajuplné slovo to obnáší. Slyšela jsi, že zjevuje ti nesmírná muka žízně tělesné, již z lásky k nám na se vzal, zjevuje ti větší ještě žízeň Jeho duše přesvaté, a po čem? po naší spáse! Ty víš také nyní, jakého nápoje se Spasitel na tobě dovolává, a čím jediné žízeň Jeho ukojíš.

Nuž, bratře, sestro, kdožkoli tu se mnou stojíš před křížem Jeho, ó měj slitování s žíznícím Ježíšem, nenech Jej nadarmo volat a prosit, utiš úmornou Jeho žízeň, utiš ji alespoň řádnou velkonoční svou zpovědí! Hle, hříchové vaši byli octem, jež jste mu až doposud podávali, octem palčivým byla mu vaše světská mysl, a ta chladnost a netečnost o věčnou spásu; ó čiňte aspoň nyní pokání! Ó slze vaše, slze pravé zkroušené kající, ty by ukojily a uhasily žízeň Jeho!!

»Ano, ano můj umírající Ježíši! Pro onu žízeň, již jsi snášel v hodině smrti své, prosím, roznět v srdcích našich spasitelnou žízeň po Tobě, po spravedlnosti, po nebi, abychom pomlčejíce svět a marnost jeho jen v pramenech Božského Srdce Tvého hledali a také našli pravý pokoj a pravé blaho své zde i na věčnosti. Amen.

VI.

*„A když přijal Ježíš ocet, řekl:
Dokonáno jest!“ (Jan. 19, 30.)*

Ú V O D.

Na dávných zbožných časů, kdy mnozí křesťané lásku svou k Ježíši, Spasiteli svému tím způsobem dávali na jevo, že konali pouť do svaté země, tehda s velikými námahami spojenou, vydal se tam také jistý zeman, aby shlédl na vlastní oči a uctil všechna ta místa dílem našeho vykoupení posvěcená. Navštívil Nazareth, kde srdce jeho v rozjímání o tom tajemství, jež se tu stalo, roznítlo se láskou k Marii Panně, Rodičce Boží. Navštívil i Betlehem a zde onu chudičkou jeskyni, kde »Slovo tělem učiněné přebývalo mezi námi.« Spatřil též řeku Jordán, kde Kristus byl křtěn a tu poušť Karanténskou, kde ďáblem byl pokoušen. Zvláště pak zdržel se v Jeruzalemě a navštívil ona místa, kde Syn Boží hořké umučení za nás podstoupil. Zlíbal horoucně a slzami zmáčel ona místa, kde krev svou za nás vylil na hoře Olivetské a v domě Pilátově. V nábožném rozjímání sledoval poutník krok za krokem celou tu cestu Ježíšovu až na vrchol hory Kalvarie, kde víc a více zmáhalo se vnitřní pohnutí jeho. Navštívil také hrob Boží, v němž tělo Spasitelovo odpočívalo a naposledy i ono místo posvátné, kde Pán Ježíš vstupuje na nebesa poslední šlépěje své vtisknul ve skálu. Tu překonán citem nej-

vroucnější lásky k Spasiteli padl na zem a líbal horoucně ty poslední stopy Jeho a pak ruce i oči pozdvihnuv k nebesům ve svatém roztoužení zvolal: »Ó můj Ježíši, kam chceš, abych ještě šel? Již uctil jsem ta všechna svatá místa Tvého života i utrpení, dokonána pouť má! Ó dopřej mi teď, Pane můj, následovati Tebe tam, kde nyní přebýváš!« . . . A v modlitbě té sklesla poutníkoví hlava, srdce mu puklo pohnutím, tělo mrtvo a duše odešla za Kristem na nebesa. Dokonáno! —

Tak i nám, rozmilí v Kristu, blíží se již již ta chvíle posvátná, která nám zvěstovati má, že dokonána již vezdejší pouť Spasitele našeho Ježíše Krista.

Již rozjímali jsme o pátém z Jeho posledních slov, o trapné žízni, jistém to příznaku blížící se smrti. Ano, již blíží se devátá hodina, podle našeho počtu třetí odpolední. Tma, kteráž v polednách pokryla zemi, leží dosud jako černý závoj nad celým krajem Jeruzalemským, jakés břímně neviditelné skličuje celou přírodu, a ticho, mrtvé dusné ticho zavládlo vůkol, jako před blížící se bouří, tak jakoby i příroda očekávala s napjetím, že nejbližší již okamžik má rozhodnouti nad osudem jejím.

I Ježíš na kříži cítí, že po tříhodinném smrtelném zápasu blíží se konec bolestí všech — smrt. Sil tělesných vůčihledě ubývá, tlukot srdce slábne víc a více, již brzy oddělí se duše od těla.

V tomto velikém a vážném okamžení rozpomíná se i Kristus Ježíš, jako každý umírající, na předešlý život svůj. I přemýšlí a rozjímá, zdali vše vykonal a vytrpěl, co podle vůle Otce nebeského konati a trpěti měl. Uvádí si na paměť ještě jednou všechny ty práce a strasti, jež podstoupil v životě svém od prvního okamžení, když se vtělil, až do tohoto, kdy s umučením Jeho i život má konec vzíti. Zbývá Mu ještě něco vykonal, co by nebyl vykonal, anebo vytrpěti něco, co by nebyl vytrpěl? . . . Nikoliv, nezbývá ničeho již, než aby zemřel. —

A aj, jakoby tu bolestí zsinanou tvář Ježíšovu ozářil paprsek nadpozemské radosti a z očí vyhaslých zasvitl lesk blahého upokojení a nebeského míru — asi tak jako když světélko lampy dohořívající ještě jednou vesele

vyšlehně, prve než na dobro zhasne; a z úst jeho zazní jako těžké z hluboka oddechnutí: »Dokonáno jest!«

Podobně jak onen nábožný poutník tam v Jeruzalemě s blahým pocitem vykonaného velikého díla radoval se z dokončené své pouti: tak i Kristus s blaženým uspokojením povzdychá si k nebesům: »Dokonáno jest!«

Kratičký to jen povzdech, stručné to jen slovo, ale kdož dostihne úplně toho tajemství, jež v sobě zavírá? Kdo vysvětlí dosti jasně, co v sobě obsahuje? —

Že hlasitě pronesl umírající Spasitel šesté slovo své s kříže, chtěl tím zajisté naznačiti, že jako vzácný odkaz platí nám. I jest tedy naší povinností dobře uvážiti, co nám Kristus náš v tomto slově odkazuje.

Uvažme zase

1. Jaký význam má slovo to pro Ježíše a
2. Co hlásá pak nám.

Ó Matko sedmibolestná, jejížto památku tyto dny konáme, Tys slova ta z úst Synáčka svého nejen slyšela, ale nejlépe jim rozuměla; ó vypros nám u Něho té milosti, bychom i my, význam šestého slova pochopivše, obrátili je Tobě k útěše a sobě k spasení. Ó buďtež s námi Ježíš a Maria!

DÍL I.

Mnohonásobný má význam vzhledem na Ježíše samého šesté slovo s kříže: Dokonáno jest. A sice:

1. »Dokonáno jest«, volá Kristus Pán s citem vděčnosti nejprve k Otci svému nebeskému, oznamuje Mu, že dokonal dílo mu uložené. A jaká to úloha byla naň vložena? — Když v nevyzpytatelné úradě Trojice Boží uzavřeno bylo vykoupení padlého člověčenstva, nabídnul se dobrovolně Bůh Syn dílo to vykonati a sice zcela podle Otcovy vůle a spravedlnosti. Proto dí o sobě: »Pokrm můj jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal a konal dílo jeho.« — A jaké to dílo bylo? Uloženo mu, aby za hřích Adamův zadost učinil, aby hadu pekelnému hlavu potřel, aby

smrt přemohl a nebe opět padlému lidstvu otevřel; aby jakožto nebeský učitel zvěstoval učení nové a dokonalé, všech ctností hrdinský příklad na sobě dal, svátosti a obět Nového Zákona ustanovil a zařídil. Vida tedy, že všechno, co mu bylo uloženo, již byl vykonal a každý sobě svěřený úřad ve všem vyplnil, zvěstuje spokojeně a s radostným srdcem: »Dokonáno jest! — Já jsem Tě, Otče, oslavil na zemi a dílo, které jsi mi dal, abych činil, dokonals jsem.« (Jan 17. 4.)

2. »Dokonáno jest«, volá umírající Ježíš a to na znamení, že dokonána a vyplněna jsou na Něm všechna proroctví a předobrazení Starého Zákona o Messiaši. Neustával Bůh od stvoření světa po čtyři tisíce let posílali lidstvu proroky, muže svaté, jichž ústy předpovídal dopodrobna celý život, působení, utrpení i smrt budoucího Vykupitele, jehož poslati přislíbil; ukazoval i čas od času podobenství a nástiny, jimiž naznačován a předobrazen býval lidu. A co předpověděno a co předobrazeno bylo jako v stínu Starého Zákona, to vše dle vůle Otce nebeského mělo se na Kristu Ježíši dokonale splnit do poslední písmeny. A proto, když dokonáno jest 70 ročních týhodnů Daniele proročovaných, »v kterých konec měl vzítí hříchů i shlazená býti měla nepravost a uvedena býti spravedlnost věčná« — když vyplněno jest i poslední slovo proročké: »V žízní mé napájeli mne octem«, — zvolal Ježíš: »Dokonáno jest!« — Ano, Ježíšem Kristem dokonáno jest všechno tajemství a všechno zjevení se Boha lidstvu, t. j. po Kristu není k očekávání žádného již zaslíbení se strany Boha nebeského, žádného jiného zákona, žádného jiného Messiaše, žádné jiné oběti již, v Ježíši Kristu jest všechno dokonáno a ukončeno, co Bůh chtěl člověčenstvu dáti. A proto dí Písmo: »Není v žádném jiném spasení« — než v Ježíši.

3. »Dokonáno jest«, volá Spasitel s kříže a slovem tím oznamuje dále ukončení svých muk a trýzní, jež Mu dle vůle Otce nebeského trpěti bylo, počínaje strastmi při narození a útěku do Egypta — až do poslední bolesti na kříži. Ano, dokonán jest čas ponížení

Syna člověka, dovršena míra Jeho utrpení, vyprázdněn jest hořký kalich, vytrpěna všechna muka, jež si zloba židův a katanů jen vymysleti dovedla. Dokonán čas moci a vlády světa a ďábla nad Kristem, a jak byl sám předpověděl: »Tatoť jest hodina vaše a moc temnosti,« — až sem směji jíti a ne dále!

4. »Dokonáno jest,« volá Spasitel ve smrtelném zápasu a slovem tímto zvěstuje nám a světu celému tu blahou zvěst, že dokonána jest veliká obět Nového Zákona, ta obět, kterouž Syn Boží na oltáři kříže, sám jsa knězem a obětí zároveň, nebeskému Otci za nás obětoval. — Ano, Nejmilejší, toť ten hlavní význam a účel Jeho smrti na kříži! Ta nekonečná, hříchem Adamovým Bohu učiněná urážka, vyžadovala obět smírnou, ale obět ceny nekonečné, Bohu rovné. Obět takovou však mohl podati jedině Bůh, a sice Bůh a zároveň člověk, schopen trpěti, jako byl Ježíš Kristus. A velikou tuto obět, kteráž vlastně po celý Jeho život trvala, dokonal Ježíš na dřevě kříže smrtí svou. Nyní teprve dluh Adamův, jímž stíženo bylo celé člověčenstvo, splacen jest do posledního halíře, nyní uražené spravedlnosti jest zadost učiněno, poněvadž vykonána na kříži ta jedině pravá obět smírná, ta nejvyšší bohoslužba, jejíž pouhým stínem a obrazem byly všechny ty oběti Starého Zákona.

Proto, jako podnes katolický kněz po dokonané mši svaté (kteráž jest vlastně věčně trvajícím nekrvavým obnovením oné krvavé oběti na kříži), volá k lidu: »Ite, missa est« — jděte, mše jest zakončena — volá dnes i tam s kříže umírající Beránek Boží: »Dokonáno jest!«

5. »Dokonáno jest« — volá Ježíš Kristus do světa širého a ohlašuje slovem tímto všemu stvoření, že dokonáno jest i vykoupení světa, t. j. shlazena vina neposlušnosti Adamovy — poslušností Jeho až k smrti, usmířen jest Bůh, ukojen hněv Jeho a zjednána zase milost. povalena ona zeď, jež stála mezi nebem a zemí; zlomeny jsou okovy hříchů, lidstvo zajaté a spoutané jest osvobozeno a otevřeno mu zase nebe, s něhož Otec nebeský s láskou a zalíbením pohlíží dolů na vykoupěnou

zem, nebo snata jest s ní kletba a svlažena krví Syna Božího, může zase vydávati ovoce k životu věčnému. Již potřena hlava ďáblová, odňato mu žezlo vlády, které od pádu Adamova třímal v rukou svých, a jako šťastný vojevůdce, když po tuhém a krvavém boji porazil nepřítele, zajásá radostným hlasem: »Vítězství!« — Takové vítězství zvěstuje všemu tvorstvu ono šesté slovo s kříže: »Dokonáno jest.« —

»Dokonáno jest!« — Ó zavzni ty slovo přežádoucí, na něž nebe a země čekaly po čtyři tisíce let, zavzni a rozezvuč se tichým širým světem! Slyšte slovo, vy hory Judské a Gallilejské a v tisícere ozvěně doneste je až do posledních končin země k východu a západu! »Dokonáno jest!« — Ó plesejte andělé nebesí! Brzy, brzy již zasedne Král váš na svůj trůn po pravici Otce svého, brzy již naplní se opuštěná a osiřelá místa vaše novými zástupy vykoupenců! —

»Dokonáno jest«, zavzní slovo to i tam do předpekli! Zaplesejte a Boha chvalte i vy, duše spravedlivé, nebo aj, po čem jste tolik tisíc let toužebně vzdychali, dnes vyplněno; již již otevírá se vám brána vysvobození! »Dokonáno jest!« Ó zaplesej radostí i ty, člověče! Již nemusíš se obávati, že po smrti tvé anděl s plamenným mečem od brány tě zažene, dnes schoval meč svůj do pochvy — a otevřel zase přístup všemu člověčenstvu do ráje.

»Dokonáno jest!« Ó slovo krátké a stručné, co všechno nám zvěstuješ!

»Ó díky, díky Tobě, předrahý Ježíši, za toto šesté slovo pro nás nejvýznamnější! Díky Tobě za vše, cos pro nás podstoupil, díky tisícere za to, žes tak dokonale úloze své dostál, vykonav vše, vše, co k našemu spasení náleželo!« —

Než, ó duše křesťanské, nejenom útěchu a radost máme z tohoto slova Kristova čerpati, ale i poučení a výstrahu — o čem

DÍL II.

„Dokonáno jest“ pravil jsem, platí nám všem; neboť i ty, člověče, buď si kdo buď, obdržel jsi od Otce nebeského úlohu, dílo k vykonání zde na zemi, jako Kristus Pán. Ano, Bůh sám vykázal jednomu každému z nás jistý stav a povolání, v němž dle vůle Jeho pracovati má. Proto ta rozdílnost stavů lidských zde na zemi, bez níž by společnost lidská obstáti nemohla. Jedni pracují více hlavou a duchem, druhí zas rukama. A svrchovanou pošetilostí jest nápad potřeštěných hlav, rozdílnost stavů zrušiti; tak jest a tak bude, co svět světem státi bude.

Než, jakkoliv různá jsou povolání a rozdílní stavové lidí, jsou to jen rozdílné cesty a pěšinky, kteréž k jednomu místu vedou, t. j. všickni máme jeden a týž cíl před sebou, k němuž směřovati máme a cílem tím jest život věčný. Ano, nejmilejší, to ten vznešený náš cíl a účel, pro nějž jeden každý se snažiti a povinnosti stavu svého plniti má věrně, svědomitě a z lásky k Bohu. To naše vezdejší úloha, o níž pracovati máme, pokud jest „den“; neboť „přijde noc, kde nebudeme moci již pracovati“, ano, přijde i nám onen svatvečer, kdy „dokonáno“ bude dílo naše.

Ne, milý bratře, nezůstaneš tu na věky, ale přijde i tvůj konec a přijde jistě! Přijde i tobě ona chvíle, kdy na smrtelném lůžku složíš ruce své a chtě nechtě, zvoláš: „Dokonáno jest!“

Ano, dokonáno bude jistě jednou dílo naše, ale, moji drazí, přijde na to, jak asi bude dokonáno! Není, jak vám známo, není toto „dokonáno“ u všech lidí stejné; a jak jinak, zcela jinak zní to „dokonáno“ z úst křesťana svědomitého a bohabojného, když se se světa ubírá a jinak, ó zcela jinak zní z úst umírajícího hříšníka. Jeť vůbec to poslední „dokonáno“ jen ohlasem či ozvěnou života minulého, a obyčejně se tu splnívá to staré: „jaký život, taková smrt!“ —

I. Pojďtež se mnou, přátelé, nejprv k smrtelnému lůžku křesťana spravedlivého, křesťana podle

Srdce Božího. — I on řekne, vzdychna si z hluboka: »Dokonáno jest!«, když mu nadchází poslední hodinka, a srdce jeho naplňuje slovo to blahou rozkoší. A jak by ne? Vždyť dokonán jest pro něho ten klopotný život, skončena jeho práce denní, konec jeho všeliké starosti a namáhání a lopocení, nyní nadejde zasloužený odpočinek; dokonány a ukončeny jsou pro něho dále všechny bolesti a nemoce a utrpení těla, zkoušky Bohem naň sesílané; již, již složí se sebe těžké břímě chorého těla; setřeny budou slze, jež zde tak hojně proléval, nadejde mu »odpočinutí věčné«; dokonáno i všeliké pokušení a ponoukání k hříchu, dokonán těžký boj s tělem, světem a ďáblem. Vidí sice i spravedlivý křesťan mnohé své hříchy a poklesky, jichž se byl dopustil, však nikoli ze zlé vůle, nýbrž jen z lidské hřehkosti a slabosti, a ty ho neděsí, neb doufá v milosrdenství Boží a v krev Krista Ježíše, kterou tak často přijímal; snažil se povždy z celého srdce svého Boha milovati, Jemu věrně sloužiti, hřích pak nenáviděl a hořce oplakával... Nyní pak všechno, vše dokonáno, práce i utrpení, teď přišel čas odplaty, odpočinku, radosti; proto nic se smrti nestrachuje, nýbrž volá se sv. Jarolímem: »Otevři mi, sestro má, otevři mi již ty brány smrti, jež vedou k patření a požívání Boha!« — Takové bývá »dokonáno« spravedlivého.

Ó jak krásné a nad míru dojemné jest, co nám vypravují legendy o smrti tak mnohých svatých a světců Božích! Tak na př. čteme, že za dávných věků, kdy ještě mnoho poustevníků obývalo pouště egyptské, žil mezi nimi jeden, jménem Marek. V mládí svém byl oddán marnosti světa. Tu mu náhle za sebou umřeli oba milovaní rodiče, i řekl sám sobě: »Co mne tu čeká? I já musím jednou umřít jako všichni předkové moji, co mi tu může svět pomoci?« — Opustil dům, rozdal všechn statek svůj chudým a odešel na poušť a tam žil, či vlastně odumíral den po dni sobě a světu, živ jsa jedině Bohu a věčnosti. Při tom musil i dosti snášeti a trpěti, tu samotou, opuštěností, tu nedostatkem, nemocí těla a nejvíce pekelným pokušelem. V žití takovém dosáhl

věku 130 let; po celých devadesáte pět roků nespátl lidské tváře. I popřál mu Bůh, jemuž tak věrně sloužil, té radosti poslední a poslal k němu jiného poustevníka, sv. Serapiona. Jen několik dní strávili spolu ve svatých radostech a duchovních cvičeních, když tu jednoho dne Marek vzav přítele za ruku, takto k němu pravil: »Bratře Serapione, dnešní den jest pro mne velikým a slavným nad všechny dny života mého; neboť dnes již opustí duše má toto ubohé tělo, a vejde do stánků pokoje... Za krátko již vše opustím! Nuže, buď s Bohem, jeskyňko má, v níž jsem strávil dny života svého, v níž jsem Boha hledal a také našel; buď s Bohem, tělo mé, ty schráno útrap a strastí; tobě, ó Pane, je poručím, pro Tebe snášelo hlad a žízeň, horko i zimu, oblec, je, Pane, slávou v ten hrůzný den poslední! S Bohem, vy oči mé, sešlé pláčem a nočním bděním, zavřete se nyní k spánku a odpočiňte sobě, abyste se v brzku otevřely k patření Boha svého. S Bohem, vy všickni bratři, již obýváte pusté sluje a vy všechny duše pokorné, jež tu žijete v pokoji a lásce Krista Ježíše, ó setrvejtež až do konce. S Bohem, svatá Církví Boží, ty matko a smířitelko hříšníků, jak šťasten jsem, že v lůně tvém umírám! S Bohem i ty, bratře milý, Kristus Pán odplatíž ti všechnu práci a námahu se mnou...« Oba pak starci pokleknuvše se modlili a tu zesnul Marek. Duši jeho viděl Serapion oděnou rouchem běloskvoucím a nesenou anděly do nebe.

Hle, jak pravdivé to slovo Písma sv. ! »Drahát jest před obličejem Páně smrt svatých Jeho!« Vizte, nejmilejší, tak zní to »dokonáno« z úst umírajícího křesťana spravedlivého, a to nejenom poustevníka, nýbrž i prostých lidí, častokráte mnohé služby neb leckterés ubohé stařenky. Ó jak sladce umřítí jest tomu, kdo zbožně žil,« píše sv. Augustin. —

2 Jak ale zníti bude jedenkrát toto »dokonáno jest« z tvých úst, ó hříšníku, v tvé poslední hodině? — Odpovídá mi Job: »Umře v bouři duše jejich!« Ó zajisté bouři zmatku a zděšení vyvolá toto slovo v ústech hříšníka. — Dokonáno? zvolá uleknut;

jak že? — již, již má býti život můj skončen a já doufal ještě žítí tolik a tolik let, já zámky nadějí a plánů si budoval do budoucnosti, a teď vše — dokonáno! Ano, dokonáno, ale hrůza a zděšení ještě větší jímá hříšníka, popatří-li zpět. Co vidí? — Ach, nastojte, život plný pohoršení, plný hříchu a ohavnosti! Rád by je z hlavy vypudil a zahnal, ale při světle hromničky všechny zas přicházejí jako příšery a obklopují lože jeho. — Dokonáno jest! Ach, snad žil hříšník 30—40, snad 60—70 let, ale celý život svůj vidí nyní jako pole spustlé, kteréž plodilo jen trní a bodláčí, oh, jaká to bude nyní žeň? — Vidí své mládí šťastné, jak rád se s matkou modlíval a do kostela spěchal a Matku Boží horlivě uctíval, vidí jako krásný slunečný den, ten den prvního sv. přijímání . . . ó léta blažená, léta nevinnosti, proč jste minula! Ó jak brzy po té stalo se srdce jeho peleší lotrovskou a zůstalo tak až posud! — Dokonáno jest, ach, všechno to, co mu svět podával! Ano, zmizely rozkoše a radovánky jako mlhavý přelud, zmizela čest a sláva světa a jeho poklady . . . všechno ztraceno; ano zmařeno pro ten bídný svět i zdraví, čest, duše i nebe, všel . . . Dokonáno jest — zní dále v uši hříšníka, t. j. dokončen život, ten drahý čas vyměřený mu k práci, ku konání dobrých skutků, k shromáždění si zásluh pro nebe; čas ten zničen a zmařen ničemností! »Ó ztracená léta žití mého, proč jsem vás moudřeji neužíval,« nařiká hříšník. »Ach, kéž by se mi vrátil jen jediný rok, jeden jen měsíc, ó což bych lépe ho užil. Než pro mne není již času žádného, dokonáno — vše dokonáno! Ó běda, běda mně!« —

Pověstný král anglický Jindřich VIII., který chlípnou vášní byv sveden, netoliko sám od Církve svaté odpadl, ale i celou zem svou strhl do kacírství, ležel na smrtelném loži. I prosil úpěnlivě své dvořániny vůkol, aby jej od smrti zachránili. Než jen málomocné pokrčení ramenama bylo mu odpovědí, že lidská moc jest slabou před smrtí. Tu v zoufalství uchopil umírající zlatý pohár naplněný nejjemnějším vínem, a vyprázdiv jej jedním douškem, zvolal: »Přátelé, tak jsem vše — vše ztratil!« a sklesnuv do podušek zemřel. Ó děsné, příšerné to »dokonáno jest!«

Pravda, co dí Písmo: »Když umře člověk bezbožný, žádné naděje nebude mu více!« (Přisl. 11. 7.) A jak velký počet těch, jež s takovýmto »dokonáno« odcházejí ze světa!

3. A jak má zníti jedenkrát z úst našich to poslední: dokonáno jest? Co nám jest činiti, by vyznělo k našemu spasení? —

Vraťme se, Nejmilejší, ještě jednou k umírajícímu Ježíši, a uvažme, k čemu nás šestým slovem svým pobádá! »Dokonáno jest« mohl s útěchou zvolati, jak jsme slyšeli proto, že dokonale úlohu žití svého splnil; a dokonati máme i my dílo žití svého, spasení duše své, t. j. tedy setrvati v dobrém až do konce; neboť konec-li dobrý, bude všechno dobré; A pak bude šťastně zníti naše dokonáno jest!

Moji draží, na tom nejvíce záleží a právě toho, přežl, se m n o h d y n e d o s t á v á. Kolik duší křesťanských bývá co rok v této postní době vroucí láskou rozniceno k trpícímu Spasiteli, tak že »na věky« hříchů se odfíkají a svatosvaté činí předsevzetí; ale sotva že pominul půst, sotva že dobyli prvního vítězství nad svým hříchem, aj, již skládají zbraň a v krátce jsou se svými hříchy ti staří bývalí přátelé. Co duší láskou k Bohu roznicených započíná každoročně horlivě o spáse duše své pracovati! Oblibují sobě modlitbu a rozjímání, ustanoví si častěji přistupovat ke stolu Páně, odhodlají se i vstoupiti v to neb ono bratrstvo — a nastojte — jediný úšklebek lecjakého světáka a duše ty již již kolísají v dobrém, zanechávají pobožností a všech dobrých skutků! Ach, kde tu zůstane to »dokonáno« ?!

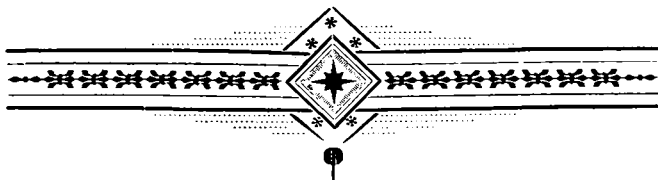
O duše Kristovy, vy duše Boha milující, kteréž kráčíte tou cestou, jež jediná vede do nebe, stane-li se cos podobného, že ti bezbožníci a světáci budou se vám posmívati pro vaši ctnost a horlivost ve službě Boží, že budou vám nějak spílati, veřejně vás na pranýř stavěti a zahanbovati — ó tenkrát nezteřete mysle, ale tam kříž popatřte a slyšte šesté slovo umírajícího Spasitele: dokonáno! Jak On dokonal na kříži dílo své i vám jest dokonati, co jste započali, i vám jest vytrvati v boji,

vytrvati a setrvati při Ježíši Kristu až do konce, nechť si mluví ten svět pošetilý, co mluví! Moji milí, ne svět, ale Kristus Ježíš nás bude souditi! O to tedy se nám musí nejvíce jednat: vytrvalost a stálost v dobrém až do konce! »Kdo setrvá až do konce,« volá Spasitel, »ten spasen bude;« a ve Zjevení sv. Jana dí Hospodin: »Budiž věrný až do smrti, a dám tobě korunu života.«

Tak, Nejmilejší, když šťastně ku konci přivedeme dílo, jež nám Bůh v životě tomto konati dal, spásu duše své, pak i nám jednou na lůžku smrtelném bude lze radostně vzdchnouti: »Dokonáno jest.«

A za to prosíme Tebe dnes, ukřižovaný Spasiteli! Tys šťastně vytrval na kříži, až všechno bylo vyplněno a dokonáno; ale my, ach, jak slabí a nestálí jsme! Ó dejž nám té milosti vytrvání v dobrém až do skonání! I Ty, Matko bolestná, kteráž jsi u kříže Syna Tvého vytrvala, vypros nám tohoto věrného setrvání při Kristu Ježíši, bychom i my jednou umírajíce v blažené důvěře mohli zvolati: »Dokonáno jest!« Amén.

VII.

(Na velký pátek.)

*„A zvolav Ježíš hlasem velikým,
řekl: Otče, v ruce Tvé poručím ducha
svého!“*
(Luk. 23, 46.)

ÚVOD.

Jistý missionář v Americe konal jednoho času v hlavním městě svaté missie, z kteréž vypravuje následující událost: Jednoho dne spatřil přicházeti do chrámu muže, kterýž byl po celém městě znám jako veliký boháč, ale také co rozhodný nevěrec a bohopustý odpůrce Církve Boží; dnes však přišel do chrámu žádal si mluvit s knězem missionářem. Ihned přišel tento a pln udivení táže se: »Co pak vás sem, pane, vede?« — a boháč nevěrec jal se vypravovati, kterak dříve žil v Anglii, po smrti manželčiny pak že opustil Londýn a s jediným dítětem svým, dcerou sedmnáctiletou se přestěhoval do Ameriky. »Jedinou mou radostí na světě« — líčil dále — »bylo dítě mé. Tu před nějakým časem se roznemohla a chřadla vůči hledě víc a více. Povadly růže na tvářích, oko pozbylo živého lesku, tělo síly a svěžesti, a já viděl patrně, že se blíží rychlým krokem k hrobu. A neklamal jsem se. — Jednoho dne povolali mne na kvap domů, že dcera umírá, a byla to děsná pravda. Přikvapím k loži jejímu, ona studenou rukou svou chopila se křečovitě mé pravice a pravila šeptajíc:

Můj otče, zdaž mne miluješ? — Mé dítě drahé, pravím, ty víš, že dražší jest mi život tvůj nad celičský svět! — Ó ano, ano, šeptala zas, byl jsi mi vždycky otcem dobrým a laskavým, nuže, splň, prosím, ještě poslední prosbu mou! — Ano, má se státi, dítě drahé, připovídám jí, byť to stálo i celé jmění mé; čeho si přeješ? — A tu umírající trhanými slovy šeptala: Otče můj, o to tě prosím, nemluv víckrát ani slova proti Ježíši Kristu! Málo sice jsem o Něm slyšela, ale vím, věřím a cítím to živě v duši mé, že jest mým Spasitelem, že mne miluje, že trpěl a umřel pro mne, ač Ho já málo milovala. Ó prosím tě, otče, až mne zde nebude, netup již Ježíše, On toho nezasluhuje, ale prosím tě, otče drahý, obrať se k Němu, hledej Ho, miluj Ho tou láskou, jakouž jsi mne miloval — a pak — doufám jistě — se spolu zase shledáme — tam — tam u Ježíše! — To bylo její poslední slovo a nyní jsem zde, duchovní otče, je splniti. Svátým jest mi odkaz dítky mého, zachovám jej, co živ budu! — A muž ten držel slovo. Ztekl se všech spolků s nevěrci a rouhači, smířil se s Bohem a vedl jako řádný křesťan a katolík nový život. —

Nejmilejší! K lůžku smrtelnému vede i nás tento dnešní den, a ne dítě, ne dcera, nýbrž Otec náš všech — a více — náš drahý Ježíš Kristus skonává na tvrdém lůžku kříže!

Proto ten hluboký smutek vůkol po celém chrámu Páně; proto v černý šat odívá se dnes truchlící choť Kristova, celá Církev sv.; proto umlká dnes zvonů hlahol na věži, utichá píseň lidu, pohaslo i všechno světlo na oltářích — neboť zhasíná Kristus — »světlo světa«.

Ó veliký pátku, ty dni bolesti, žalu a truchlení po všem světě křesťanském, ty vedeš nás poslednikráte na horu Kalvarii a ukazuješ nám Ježíše našeho v té přežalostné chvíli, kdy dokonává hořké umučení své a s ním i celý život svůj — a my ochotně s celou duší svou chceme tě následovati.

Vždyť u toho kříže Kristova po celý půst jsme se shromáždžovali naslouchající bedlivě posledním slovům Jeho, neboť to Jeho odkaz nám, to Jeho závět poslední.

Ano, již učinil jako umírající pořádek svůj a všechno pořídil: Šimonu-Petrovi odkázal Církev svou, Janovi miláčkovi Máti svou, nám zanechal v nejdražší památku Své Tělo a Krev Svou v Svátosti Oltářní, vrahům svým vyprosíl odpuštění, kajícímu lotru otevřel ráj, katanům odevzdal tělo své, a nyní již nezbývá mu, než vlastní duše. A proto, slyš, ještě jednou otvírají se ta zsinalá ústa Jeho a hlasem velikým zní s kříže to poslední slovo: »Otče, v ruce Tvé poroučím ducha svého!« —

»Poslední slovo« umírajícího, jak drahou a vzácnou památkou bývá pozůstalým! Jak hluboko vrývá se v paměť i v duši člověka, jakou mocí, jakým kouzlem působí na toho, jemuž bylo řečeno! Slyšeli jste, co zmohlo, co způsobilo za obrat poslední slovo jen umírajícího dítěte v otci, starém hříšníkovi a zatvrzelém? — Ó kéž aspoň s takovoutěz mocí, s takovým účinkem zavzní i v srdcích našich to poslední slovo umírajícího našeho Ježíše Krista! Kéž utkví na vždy v nitru našem a pohne nás odkaz Jeho také tak věrně plniti po celý život náš!

Nuž, přistupte již se mnou, duše křesťanské, a to naposledy k smrtelnému lůžku Kristovu a rozjímejte se mnou o posledním slově Jeho

1. jaký význam má vzhledem na Ježíše
2. jaký význam pro nás.

»S Tebou, umírající Spasiteli náš, setrvali jsme až do posledního dechu Tvého, ó dejž nám dnes ještě pochopiti náležitě význam posledního slova Tvého, kteréž má býti jednou i naším posledním vzdechnutím! K tomu nám dopomoz, Ježíš a Maria!

DÍL I.

Konečně udeřila třetí hodina odpolední toho velikého na věky památného dne pátečního před Velikonocí. Co jen může člověk na světě vytrpěti, prve než srdce jeho dobije, to vše podstoupil a vytrpěl při úplném vědomí náš Spasitel. Až do poslední krůpěje, až na dno vyprázdněn jest již ten kalich hořký za posledních tří hodin na kříži, zbývá již toliko poslední výdech.

1. Než, slyš, co to? Na místě posledního shasnutí a tichého zasténání před smrtí — volá Ježíš hlasem velikým a mohutným s kříže, tak že užasíná nad tím všecken zástup vůkol. Ne, to není ten slabý a mdlý sten zápasícího se smrtí, když dech se mu krátí a v hrdle vázne, nýbrž to silný hlas, jak z prsou zdravých. Proč to asi činí Spasitel? — Hle, tím ještě jednou a to naposledy zjevuje světu neobmezenou svou moc, svou Božskou všemohoucnost, aby všickni znamenali, že sílu a statnost má k prodloužení života svého a k odvrácení smrti, když by chtěl, aby viděli, že, umírá-li, umírá z vůle své, zcela dobrovolně, z pouhé lásky k nám a nikoliv z nutnosti. Tak byl dříve již pověděl: »Nikdo nebere duši mou ode mne, ale já ji dávám sám od sebe a moc mám vydati ji a moc mám opět vzítí ji. (Jan 10, 18.)

2. Hlasem velikým zvolal skonávající Ježíš s kříže, a co volá? »Otče« volá, jako by celé srdce své chtěl vlítí do výkřiku toho. — Než, pozorujtež, nejmilejší, ten rozdíl v slovech Jeho. Slovem »Otče«, jak víme, započal první svůj odkaz ná kříži, když se modlil za vrahy své. Když však bolesti Jeho na kříži nejvyššího dostoupily stupně, když hynul v mukách opuštěn i od Boha i od lidí, tu zvolal: »Bože můj!« V posledním pak slově opět »Otče«. Chce zajisté zjeviti světu, že nemluví již k Bohu uraženému jako vinník a zástupce hříšného člověčenstva, že shlazena jest už vina a Bůh usmířen, že tudíž jako milovaný Syn hlásí se opět k Otci usmířenému; proto to důvěrné synovské »Otče«. — Zároveň jeví tím slovem svou lásku a nezlomnou důvěru k Otci, kterážto ctnosti jsou v hodině smrti nad míru potřebné, aby Bůh se nám tu zvláště prokázal »Otcem«, ochránil nás od všelikého pokušení a pojal nás co dítky v blažené dědictví své!

3. »V ruce Tvé« dí Kristus Pán velmi významně, chtěl naznačiti, že nejlépe bezpečen bude duch Jeho v rukou takového Otce a žádného jiného. Nebo ty »ruce učinily a vytvořily nás« (Ž. 118, 73.) — »v těch rukou si nás zapsal« — jak prorok dí (Isai 49, 16.), aby

nás nezapomněl a »v týchž rukou spočívají osudové naše«. (Ž. 30, 16.) Do rukou tedy té nevyzpytatelné moudrosti Boží poroučí se Pán Ježíš, kteráž již od věčnosti celý plán vykoupení světa byla zosnovala. — Ne hříšné a poskvrněné ruce Židův, nýbrž »ruce« Otce nebeského mají přijmouti z rukou Ježíšových nejčistší, neskonanou obět, v jakouž se tu za nás obětuje. Ano, nejmilejší, toť »offertorium« čili »obětování« oné první mše svaté na kříži. Toť ona modlitba, kterou se modlí podnes při každé mši svaté kněz, když obětuje chléb, říká: »Přijmiž, sv. Otče, všemohoucí věčný Bože, tuto neposkvrněnou obět, kterouž já, Tvůj nehodný služebník, přináším Tobě, Bohu živému a pravému za nescíslné hříchy a urážky a nedbalosti mé, i za všechny kolem stojící, ale též za všechny věrné křesťany, živé i zemřelé . . .

4. A co poroučí Ježíš do rukou Otcových? — »poroučím ducha svého!« — ó křesťane, to dobře uvaž! Poroučí nikoliv jmění a statky pozemské, poněvadž těch nikdy neměl; ani svou čest, poněvadž o tu nikdy péče neměl; ani tělo, poněvadž to nepovažuje za nejdražší a hlavní částku člověka, nýbrž »ducha svého«. Toho odevzdává Bohu jako by děl: »Přestanu již žíti v tomto těle, proto Tobě, Otče, odevzdávám ducha i tělo mé, abys mi je opět třetího dne vrátil; neb nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš Svatému svému viděti porušení!« — Tak na místo bezpečné ukládá Ježíš poklad svůj, aby jej vhodný čas zase vyzvednouti mohl a na příklad nám a všem budoucím, jakou péči máme v poslední hodině smrti hlavně míti, abychom totiž především jiným duši svou zabezpečili a poručili Bohu, od Něhož byla vyšla, vše ostatní Jeho svaté prozřetelnosti ponechajíce, zvláště jak s tělem naším naložiti ráčí. Ó dostane-li se jen duše má v ruce Boha svého, toť zajisté mi k blaženosti dostačí! —

5. »A to pověděv«, dí evangelista, »naklonil hlavu a vypustil duši.« — Proč naklonil pr v hlavu, což obyčejně po vypuštění ducha se stává? I to, moji drazí, nebylo bez úmyslu, bez tajemství! Chtěl

zajisté i tu ještě ukázati, jak veliká tíže hříchů našich až do posledka Ho tížila; chtěl objeviti svou nejhlubší pokoru, chtěl osvědčiti, že umírá z poslušnosti k svému nebeskému Otci, a proto i hlavu svou pod Jeho svrchovanou vůli sklání, a pak teprv „vypustil duši!“ —

Dokonal, dotrpěl tedy náš Ježíš Kristus! Již oněměla ta ústa přesvatá, zhasl očí Jeho svit, bledost smrtelná pokryla tvář, srdce Jeho předobré přestalo bít! — Dokonal! Než, kdo z nás jest s to, aby pochopil toto tajemství? Nebylo dosud na světě smrti podobné, aniž kdy více bude! Kristus, Bůh a člověk umírá! Život vchází v smrt! Proto i Církev po těchto slovech v pašijích vrhá se na kolena v tichém úžasu nad tímto tajemstvím!

Kristus umírá! Než, pozorujte a vízte, jaká to musila býti smrt, když celá příroda se chvěje a taktka s ním umírá . . . Slunce na nebi pohaslé, z útrob země ozývá se temné dunění, kteréž otřásá zemí, jako by se vyvrátiti měla ze svých stěžejí. Tisícileté skály se trhají mocí tajemnou a hromové rány jejich otřásají vzduchem. I hrobové se otvírají a příšerné postavy vstávají z nich berouce se k městu . . . Oh, jaké to musilo býti hrůzoděsné divadlo při této smrti Ježíšově . . . Hle, co tu císařů a mocných králů na světě zemřelo, a v té přírodě nehnul se ani vlas, slunce svítilo dál, země se ani nezachvěla . . . Milliony svatých a spravedlivých již bylo umřelo, ale ni jeden hrob se neotevřel! Jedině smrt Ježíšova otřásá zemí až do základů a do všech úhlů světa letí zvěst o té události neslýchané, že umřel Bůh-člověk! —

6. Doznělo poslední ze sedmi slov Ježíšových — smutné, hrobové ticho zavládlo po Kalvarii; plaše a ustrašeně pohlíží lid zde pozůstalý na bezduché tělo na kříži, pohnutí divné zmocňuje se nitra jejich, i setník na stráží zde stojící tím, co viděl a slyšel, jest rozrušen a bije se skroušeně v prsa volá: „V pravdě Syn Boží jest tento!“

A jak bychom tu mohli zůstat chladnými a bez pohnutí my, nejmilejší v Kristu? Ne, ne odkazem nejdražším buď a zůstaň nám to poslední slovo Spasitele našeho! Ó zajisté chtěl i On, by slovo to bylo andělem

útěchy, jenž i nás provoditi má jednou do vlasti nebeské, aby nám bylo jednou hvězdou osvěcující noc smrti a hrobu.

Protož vtisknouce je hluboko v srdce své uvažme ještě význam jeho pro nás.

DÍL II.

V jistém městě žil před lety muž, který byl tak nesmírně učený, že se domníval, že nemůže ani býti učenějšího nad něho. Každému hosti se chlubil a vynášel, že všechny ty své knihy — a měl jich řadu hodnou — má v hlavě; že se vůbec vyzná ve všech vědomostech světa! Když ale po čase měl umříti, tu se ukázalo, že se v jedné vědomosti přece nevyznal, a sice v té nejdůležitější pro člověka, totiž, že neumí tiše a blaženě umříti. Nebo, ach, v poslední hodině své počínal si velmi zoufale. Ohlížel se každou chvíli po všech těch svých knihách a učenostech, jakoby u nich hledal rady a pomoci, ale knihy tu stály v řadách, mlčely a nechaly svého »učence« v bídě a úzkosti zemříti. — To všechno viděl a pozoroval jistý přítel jeho, jenž si u něho knihy půjčoval, a užasnut nad tím řekl si: »Vida, vida, takhle to tedy vypadá na konec se vši tou učeností a moudrostí světa!« Ó tož musím se přiučit jinému umění, abych na tom byl jednou na smrtelném loži lépe, než tento se všemi svými knihami!« — To řka, obrátil se celou duší k Ježíši Kristu, rozjímal pilně a nábožně Umučení Jeho, aby se od Něho záhy učil umírat. —

1. A to, Nejmilejší, učinme i my všichni, k tomu hlavně vybízí nás to poslední slovo Ježíše skonávajícího; neboť má-li býti naše umírání jedenkrát šťastné a blažené, musíme s Kristem a v Kristu zemříti.

Ach, jak smutné a žalostné bývá to umírání křesťana bez Ježíše! Ba věřte, Nejmilejší, že není těžší a trudnější cesty pro kněze, jako když volán jest k nemocnému, či umírajícímu křesťanu, kterýž do posledka byl vlašným a netečným ve víře, nenábožným v životě, který o Boha pranic nedbal, k Němu se celý čas nemodlil, slovo Boží nenáviděl, do chrámu Páně nechodil.

ku Kristu Ježíši se nehlásil, ba ani v Něho jakožto Syna Božího a Vykupitele světa hrubě nevěřil, ano i rouhavě o Něm mluvil, říkáje, že mu víra jako víra . . . kterýž vůbec živ byl ne jako křesťan, ba ani jako rozumný člověk a přemýšlející tvor, nýbrž skoro jako ta nemá tvář, která sice také dýchá, den po dni se krmí a přezvykuje, ale o Dárci nebeském, který ji stvořil a živí, také ničeho neví . . . Připrav takového ubohého bezbožníka k šťastné smrti! Sv. Vincenc Ferenský píše: »Po hříšném životě umřítí smrtí blaženou jest větší zázrak, než mrtvého vzkřísiti k životu.« A zajisté, moji draží, těžko, velice těžko bývá takovou spustlou, zanedbanou »mrtvou« duši probuditi k novému životu v poslední hodině; neboť jak těžko vzbuditi v ní víru, naději a lásku k Bohu, kteréhož nikdy nemilovala, nikdy o Něho nedbala! Jak těžko roz-nítiti v ní oheň lítosti, v níž není ani jiskřičky kajcnosti, ale samý jen vyhaslý popel! Mluv takovému o Ježíši Kristu a Jeho nesmírné lásce, on tě nechápe, dej mu políbiti kříž, on neví, koho to vlastně líbá . . . Ach, co platno, Nejmilejší, předtíkávatí mu jak nás Kristus učí: »Otče, Bože můj, v ruce Tvé poroučím duši svou, tělo své, život svůj . . .« Tážu se vás, draží přátelé, jaký že smysl může míti slovo to na jazyku hříšníka takového, jestliže celý jeho život až do posledka náležel světu a žádostem jeho?

Kardinál Belarmin vypravuje následující: »Šel jsem navštívit jednoho z mých známých, muže to vysoce postaveného a neméně bohatstvím oplývajícího, kterýž následkem prostopášného a hříšného života upadl ve smrtelnou nemoc. Když jsem sedě u jeho lože laskavě, ale — znaje smutný stav duše jeho — také důrazně mu domlouval, řka, že v žalostném stavu svém nemůže nic lepšího činiti než vzbuditi pravou lítost nad poklesky svými, poněvadž Bůh nikdy skroušeného srdce nezamítne, odpověděl mi s udivením: ale rci mi, příteli, co je to lítost a skroušenost, já nechápu toho, co ode mne žádáš? — I díím opětne: musíš vzbuditi ošklivost v nejhlubší duši své a bolest nad tím, že jsi proti Bohu a zákonu Jeho tak nevěrně a hanebně jednal, musíš zároveň sobě

pevně předsevzítí, že, dá-li ti Bůh déle žítí, nikdy již Jej neurazíš; a to vše musí se státi z pravé lásky k Bohu, jehož nesčíslná dobrodiní jen nevděkem jsi splácel. Na to opět dí nemocný: Nerozumím ti, co pravíš, nechápu nic z věcí těch! A v takovém stavu duše zemřel! — Může-liž ten a takový také volati: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého?«

Ó jak zcela jinak zní slovo to z úst křesťana zbožného, když usmířen s Bohem a s vroucí láskou přijav Tělo Páně a tak maje v srdci svém Spasitele svého, jemuz vezdy věrně sloužil, zvolá: »Ó můj Ježíši, Tobě poroučím nyní duši moji, tělo mé, život můj! Toužím býti rozdělen s mým Ježíšem!« —

2. Nuže, drazí moji, chápete již, co tím říci chci? Má-li ono slovo jedenkrát v našich umírajících ústech míti nějaký význam a tam u Boha účinek, — máme-li v pravdě jednou s Kristem umíratí, ó to ž musíme napřed s Kristem také žítí, t. j. žítí dle příkladu, dle učení Kristova!

Slyšeli jste, že ze sedmery slov svých posledních první a poslední započal s »Otcem«, volaje: »Otče, odpusť . . .« a zas »Otče, Tobě poroučím . . .« Tak, Nejmilejší, i my vše s Bohem začínejme, a s Bohem skonávejme. Hned z rána poroučejte ducha svého do rukou Božích, by Jeho milost vás sílila, abyste vše konalí a pracovali pro čest Boží a spasení duše své. A večer zase, když na lůžko se ubíráte, buď posledním vaším vzdechnutím! »Otče nebeský, v ruce Tvé poroučím ducha svého!« Ano, tak volejte často a zvláště v čas pokušení, v kříži a utrpení; ano, začasť již v životě svém poroučejte ducha svého Bohu; nebo nevíte, bude-li vám možné učiniti tak v poslední hodině. —

Žijte s Ježíšem, volám ještě jednou, chcete-li s Ním umřítí. Kristus buď život náš, — jak dí svatý Pavel: »Mně živu býti Kristus jest a umřítí zisk!« Životem buď nám v Něho věřiti, Jeho milovati, Jemu sloužiti, Jeho vyznávatí, při Ném vezdy věrně státí. Nic na světě od Něho nás již neodloučí!

Nejmilejší, ne nadarmo tak pravím! Vizte jen, jak nynější svět vůčihledě se odvrací a odpadá od Krista. Jako přítval povodně, jako zátopa děsná valí se světem čirá nevěra — holé pohanství, jež nechce ničeho slyšeti ani o Kristu, ani o Bohu, ani o věčnosti. Se všech stran již na vás doráží tato duchovní potopa, ba vniká špatným tiskem, nevěreckými knihami a listy svými až do poslední chatrče vesnické. . . . Tisíce již křestanů strhla do proudu svého, že zřekli se víry otců svých, zřekli se Krista Ježíše, svrhli se sebe všechno křestanství, ba i ten kříž odstranili z příbytku svého. Tak ve dva veliké tábory již teď na zemi se lidstvo rozlišuje, jedni s Kristem, druzí bez Krista a proti Kristu.

Nuže, vy drahé duše, ku kterým vy se dáte? Ano, na tom jest za dnů našich: rozhodnouti se a dle rozhodnutí a přesvědčení svého pak jednati! — Ó neváhejte, nenechte klamati se! Jen v kříži Kristově jest nám pomoc a spása a nikde jinde! »Není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spasení býti,« než jména Ježíše ukřižovaného! Ano, kříž Kristův již jednou přemohl pekelné mocnosti pohanstva starého, on překoná i to pohanstvo novověké. A proto, Nejmilejší, jen Krista se nikdy, nikdy nespouštějme, zaň se nikdy nestydme, ale při Něm stůjme, Jeho vyznávejme před světem až do posledního dechu. . . .

Vždyť s křížem v rukou, s křížem na prsou, s křížem na rtech chceme všichni jednou umíratí, nuže tedy, žijme také s Kristem Ježíšem, s tělem, duší k Němu lnouce! pak, jen pak bude míti význam na rtech našich umírajících to slovo: »Otče, můj Ježíši, v ruce Tvé poroučím ducha svého!«

ZÁVĚREK.

Dokonal dnes Kristus Pán, za malou chvíli ponese kněz totéž tělo Ježíšovo, jež na kříži pnělo, v nejsvětější Svátosti do »Božího hrobu,« skončena jsou i naše rozjímání. Kříž, Jeruzalem, Kalvarie budou brzy zase

opuštěny. I vy, drazí posluchači, opustíte v duchu ta místa posvátná, kde jste se mnou prodlévali, a navrátíte se zase k obyčejnému všednímu životu svému; ale, zač vás snažně prosím, nezapomeňte v tom víru a hluku světa tu »z á v ě t S p a s í t e l e J e ž í š e K r i s t a,« již vám v sedmi slovech s kříže odkázal. Splňte a zachovejte v životě svém tuto Jeho »poslední vůli« a dosti bude na tom! Jak věrně zachoval i mladý Tobíáš poslední slova umírajícího otce svého, a jak hojného přineslo mu to požehnání pro celý život jeho! Tak staniž se vám!

Nuže, ty milý křesťane, jenž nosíš posud v srdci mstu a zášť proti nepříteli svému, nechť se s ním smířiti, ó slyš naposled to první slovo s kříže: »Otče, odpust jim, neb nevědí, co činí!« — A ty, hříšníku, jenž poznáváš poklesky své, ale váháš ještě se z nich vyznati, slyš ještě jednou ten láskyplný hlas, jenž ti milost a odpuštění nabízí: »Ještě dnes budeš se mnou v ráji!« — Vy, rodičové, vy, dítky křesťanské, jež jste dosud svých obapolných povinností nedbali, učte se jich věrně šetřiti ze slova třetího: »Hle, syn tvůj! Hle, matka tvá!« — Ty pak, nešťastný bratře, jehož bedra stížena jsou křížem, strastí, utrpením, že bys hned zoufal, ó slyš, jak trpěl Syn Boží, když volal: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!« — Ty zase, milý křesťane, jenž žiješ v neblahé duchovní strnulosti a netečnosti, nic nedbaje o duši svou, ty měj na paměti páté slovo Ježíšovo: »Žízním!« — A ty, duše drahá, kteráž sice dnes kráčíš cestou ctnosti, ale za těžko ti bývá v dobrém býti, chceš-li zvítěziti, slyš šesté slovo Páně: »Dokonáno jest,« a vytrvej až do konce! — Vy pak všichni posluchači drazí učte se vždy zbožně žíti, učte se i svatě umíratí ze sedmého slova Kristova: »Otče, v ruce Tvé poroučím ducha svého!« —

To, to vše nám ukládal svými posledními slovy umírající Ježíš náš! Ó synu, dcero křesťanská, zda alespoň letos získáš si za všecku lásku svou, jež ti posledními svými vyjevil — to srdce tvé? — Zodpověz mi upřímně v den smrti Páně tuto otázku! — Aj, byl to snad poslední půst v tvém životě, byl to snad i pro tebe po-

slední hlas Ježíšův, jenž tě volal, budil, nutkal ku pokání, ku povstání ze spánku hříchu! Nuže, rci, co učiníš? — Ó jdi, jdi duše má a dej Spasiteli jako poměnkou do hrobu ten svatý slib, že Jemu chceš od této chvíle zcela náležeti, s Ním chceš žíti — s Ním také zemříti!

A nyní posledníkrát padáme v skroušenosti před kříž Tvůj, ó Ježíši. O shlédni na toto stádce své a slyš a vyslyš milostivě prosbu naši vroucí:

•V ruce Tvé, Kriste náš, poroučíme dnes svůj život celý i smrt; již dnes poroučíme Ti pro hodinu smrti ducha svého!

Pro onu přehořkou bolest, kterouž jsi pocítil, když Tvá nejsvětější duše z Tvého požehnaného těla vycházela, smiluj se nad ubohou duší naší, až se s tělem svým loučiti bude! — Ó vlož nám pak na jazyk táž slova, jimiž Ty jsi život svůj dokonal:

Otče, v ruce Tvé poroučím ducha svého — abychom tak s Tebou, ó Ježíši, živi jsouce, s Tebou dokonali a s Tebou v nebesích věčně se radovali. Amen.

U. I. O. G. D. .

Knihtiskárna benediktinů rajhradských v Brně

má na skladě následující kázání:

A. H., Sedmero hlavních hříchů. Postní kázání. Cena 30 kr.

Burian J., Ranní kázání na neděle doby vánoční. Stran 80. Cena 45 kr.

Černohouz Fr. J., Věvec z řečí duchovních. Od velikonoc až do neděle poslední po svatém Duchu. Stran 400. Cena 2 zl.

Dvorecký Jan, Kříž Kristův čili rudý prapor socialismu. Str. 144. Cena 60 kr.

Herzog Fr. Ježíš na cestě k hoře Kalvarii. Stran 92. Cena 40 kr.

— **Sedmero hlasů hříšníka ku pokání volajících.** Stran 94. Cena 40 kr.

— **Láska za lásku.** Stran 89. Cena 40 kr.

Janovský Fr., Sváteční kázání dle Mat. Fabra. Str. 284. Cena 1 zl. 60 kr.

— **Pán Ježíš na hoře Kalvarii.** Str. 69. Cena 40 kr.

— **Hvězda jitřní.** Kázání Mariánská. Str. 122. Cena 60 kr.

— **Paraklytus.** Kázání na neděle po svatém Duchu. Str. 242. Cena 1 zl. 20 kr.

Klíma, U stolu Kristova. Kázání postní. Str. 52. Cena 40 kr.

Kolisek Fr., Kázání postní o tajemstvích bolestného růžence a o pohřbu Páně. Stran 64. Cena 30 kr.

Kolisek Leopold, Kázání o umučení Páně. Str. 60. Cena 25 kr.

— **Zdrávas Maria.** 31 rozjímání. Stran 172. Cena 40 kr.

Korec Tomáš Dr. **Perly posvátného řečnictví.**

Svazek I.—V. po 1 zl. 60 kr., sv. VI. seš. 1. 80 kr.

Krunert Bl., **Památky postních pátků.** C. 20 kr.

Pospíšil J. Dr., **Šestero postních řečí.** Str. 76.

Cena 50 kr.

Řehák K. L., **Růže červené.** Kázání postní.

Cena 50 kr.

Suchánek Fr., **Kázání na neděle a svátky.**

Str. 480. Cena 2 zl.

Vohnout Fr., **Řeči liturgické.** Cena 2 zl.

V Ascetické knihovně vyšlo:

Perličky růžencové.

Rozjímání růžencová, jež napsal Blažej J. Krunert.

Stran 200. — Cena 50 kr.

Sv. Tomáše Aquinského:

Výklad modlitby Páně.

Přel. Matěj Vaněk. Str. 56. Cena 15 kr.

Svaté přijímání.

Rozjímání a modlitby pro zbožné pohlaví ženské od hraběnky O. Scherr-Thossové, roz. hrab. Strachvitzové.

Přel. Jan Kotlín. — Stran 272. — Cena 50 kr.

Tiskne se:

Mše svatá,

největší poklad světa, od děkana Františka Waltra,
přeložil J. Konečný.